

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / C.J. de Ruijter

PREKEN LEREN IN KAMPEN

Een gereformeerde preekmethode

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN 197
C.J. de Ruijter
Preken leren in Kampen

MEDITATIEF 203
J.B. de Rijke
Thuiskomen

WANDELEN 204
MET GOD
B. Luiten
Weekend-mibonairs

UIT ALLE VOLKEN 206
W.M. Bakker
Amen

ACHTERGRONDEN 207
A.N. Hendriks
De zonde tegen de Heilige
Geest (2)

SCHOOLDAG 2000 211
B. Kamphuis
G. Kwakkel
J. van Bruggen
M. te Velde
Gertjan van Harten

en verder...

Persbericht
Uit de kerken
Meegelezen

"Leren ze daar in Kampen eigenlijk nog preken?.. Die kreet kun je wel eens horen als een preek tegenvalt Een paar weken geleden maakte Ds K. de Vries er nog een suggestieve kop van in dit blad. Dit in het kader van een serie artikelen, waarin hij vragen behandelde rond preekvisie en -methode'. Daarbij stelde hij vooral een aantal vragen aan de orde, die we maken hebben met het preekonderwijs in Kampen. In twee artikelen reageer ik op een aantal punten die Ds K. de Vries aan de orde stelt. Vorige week schetste ik in hoofdlijnen de preekvisie, die aan dat onderwijs ten grondslag ligt. Vandaag ga ik meer in op de methode, die daarmee samenhangt. Ook nu volg ik de werkwijze, dat ik de vragen van De Vries vooral in de gang van een thetisch betoog aan de orde stel. Expliciete discussie komt vooral aan bod in de aantekeningen aan het eind van dit artikel.

Visie, methode, gebruiker

Graag wil ik een opmerking vooraf maken, voordat ik nader op methodische aspecten inga. Niet voor niets heb ik vorige week uitvoerig geschreven over de preekvisie, die ten grondslag

ligt aan de preekmethode die we volgen in Kampen. Dat betekent, dat de methode een uitwerking van de **visie** wil bieden in aanwijzingen hoe je handelen kunt in het proces van de preekvoorbereiding. **Het** is belangrijk om die samenhang tussen visie

en methode goed vast te houden. Wanneer je als prediker dat verband uit het oog verliest, wordt de methode namelijk een kaal recept voor preekvoorbereiding. Je degradeert het proces tot een stappenplan. Als dat niet meer gedragen wordt door een goed doordachte visie kunnen allerlei aspecten een eigen leven gaan leiden.

Ik vind het belangrijk om dat voorop te stellen. Want de artikelen van De Vries staan vol met de beschrijving van allerlei risico's die hij op ziet doemen. Natuurlijk is het goed om risico's in beeld te hebben. Maar het valt op, dat hij zijn kritische vragen nog al eens voorziet van de opmerking: 'ik weet dat men dat in Kampen niet zo bedoelt'.

KERNREDACTIE:

DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.
PROF. DR. B. KAMPHUIS

OVERIGE REDACTIELEDEN

DR. E.A. DE BOER, DRS. B. BOS,
DRS. A.L. Th. DE BRUIJNE,
DRS. I.D. HAARSMA, DRS. P. HOUTMAN,
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES.

MEDEWERKERS

J.J.D. BAAS, J.M. DE JONG,
DRS. A.S. VAN DER LUGT,
DR. J. SMELIK, DRS. H. VELDMAN

REDACTIE-ASSISTENT:

H. PRINS, Meulenbeldlaan 159, 7602 XK Almere,
tel. 0546-870843, E-mail: reformatie@wxs.nl

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan
De Reformatie, Postbus 24, 8280 AA Kampen

UITGEVER

Print Medio bv, Bedum Technische Realisatie
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES

Scholma Druk, postbus 7, 9780 AA Bedum
Telefoon 050 - 3013636, Fax 050 - 3012732
(0 v.v. Reformatie)
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg
ING Bank 66 30 92 620

ABONNEMENT

f 92,50 per jaar, Studenten f 77 - per jaar
(binnenland) f 179 - per jaar (buitenland
zeepost). Opzegging dient 1 maand voor
het verstrijken van het lopende jaar te
geschieden

Losse nummers f 2,50 (incl. Porto)

De Reformatie is op cassette verkrijg-
baar bij de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946

ADVERTENTIES.

Pris f 0,95 per mm. Contracttarief op aanvraag

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

Maar als we dat (inderdaad!) niet zo bednelen, dan is de opmerking kennelijk meer gericht tot de gebruiker dan tot de methode zelf. In de praktijk kunnen bepaalde aspecten een eigen leven gaan leiden. Dat is nu eenmaal eigen aan het feit, dat je het niet in de hand hebt hoe mensen met een methode omgaan. Daarom is het zo belangrijk te beseffen, dat een methode niet los verkrijgbaar is. Zij krijgt pas haar inhoud en waarde, als ze permanent gedragen wordt door een bewust gehanteerde visie.

Tekst, hoorder, prediker

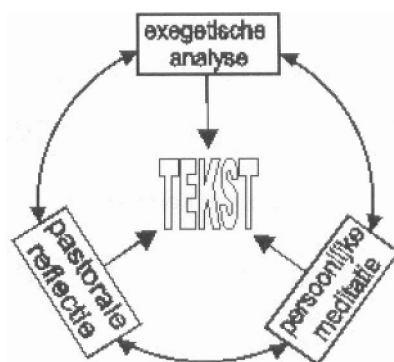
In het preekproces, dat ten diepste gedragen wordt door God de Heilige Geest, spelen drie factoren een belangrijke rol: tekst, prediker en hoorder.

Dat is een fundamenteel uitgangspunt in onze preekvisie. Het ligt voor de hand dat dat ook methodisch terug te vinden is. Met het oog daarop onderscheiden we in de kern van de preekvoorbereiding drie elementen:

- *exegetische analyse.* Hier staat centraal de vraag naar de tekst zelf. Wat staat er? Welke woorden worden er gebruikt? Wat is de betekenis?
- *persoonlijke meditatie.* Hier staat centraal de ontvankelijkheid van de prediker voor het evangelie. Wil de prediker zich openstellen voor wat God te zeggen heeft door deze tekst? Is hij bereid om zich over te geven aan Gods genade?
- *pastorale reflectie.* Hier staat centraal wat de tekst oproept bij de hoorders. Je kijkt vanuit de coördinaten van de tekst naar de hoorders en je luistert met de oren van de gemeente naar de tekst.

Wie oppervlakkig kijkt, zou het vermoeden kunnen krijgen, dat de drie factoren hier gelijkwaardig naast elkaar geplaatst wor-

den. Maar als je goed kijkt, blijkt dat een vergissing. Alle drie de bewerkingen richten zich op de tekst. De exegetische analyse wil de tekst verstaan. De persoonlijke meditatie is een oefening om de tekst in je eigen leven als prediker te aanvaarden en gehoorzamen. De pastorale reflectie is een middel om de tekst in verband te brengen niet het leven van de gemeente. In bijgaande figuur wordt dat schematisch in beeld gebracht. Daarmee willen we methodisch recht doen aan het uitgangspunt: *De tekst heeft de eerste en centrale plaats in het preekproces.*

De tekst centraal

Rangorde en volgorde

De drie bewerkingen staan dus niet los naast elkaar. Maar hoe brengen we er dan orde in aan? De Vries stelt die vraag ook met zoveel woorden (1356, 4). Dat is een logische vraag. Want in de ordening blijkt wat het belangrijkste is. En we hebben in de gereformeerde kerken altijd ervaren dat de kracht van de prediking ligt in het tot klinken komen van het Woord van God. Daarom is de uitleg van de Schrift ook altijd zo centraal geweest. Daarbij is het overigens wel van belang om te onderscheiden tussen rangorde en volgorde. Uiteraard valt de fundamentele beslis-

sing hij de exegese van de Schrift. Dat is voor ons gegeven met het uitgangspunt dat de tekst de eerste en de centrale plaats heeft in het preekproces. Wat ons betreft is dat een kwestie van rangorde. Dat betekent niet noodzakelijk dat daarbij ook de volgorde is gegeven.

Wij bevelen in het algemeen aan, te beginnen met de persoonlijke meditatie. Dat is nl. de stap, waar de prediker bewust zich biddend openstelt voor de zegging van het evangelie in zijn eigen leven. Daar valt de beslissing over de betrokken luisterhouding, die noodzakelijk is voor een doorleefde preek. Als hij zich die houding eigen maakt, kan ook de meer 'objectiverende manier' van kijken naar de tekst (de exegetische analyse) een plaats krijgen.

De praktijk wijst bovendien uit, dat predikers, die beginnen met de exegese, gemakkelijk kunnen vastlopen in dat proces. Vooral wanneer ze veel moeite moeten doen om het grammaticale deel van het vertaalwerk goed tot een einde te brengen. Daarnaast kun je gemakkelijk blijven hangen in het tegen elkaar afwegen van de meningen in verschillende commentaren. Op die manier kan het hartelijke contact met het levende Woord van God verloren gaan en niet je opnieuw de weg terug vind. Maar wij zijn ons er wel van bewust, dat de Vries wijst daar terecht op, dat de meditatie de exegese ongewenst kan beïnvloeden, misschien zelfs domineren, als de prediker dit element een te zware plaats geeft'. Om die reden dringen we aan op een bescheiden, maar duidelijke invulling van dit onderdeel. In feite is dat het zoeken van een lees- en luisterhouding die al ons bijbellezen zou moeten kenmerken. Merkt een prediker, dat de exegese toch niet voldoende ruimte krijgt, dan verdient het aanbeveling de volgorde om te

draaien. Boven alles gaat het er om, dat de rangorde bewaakt blijft: De tekst heeft de eerste en de centrale plaats in het preekproces.

Lineair en circulair

Op de achtergrond speelt hier een andere kwestie. In het verleden is nl. het proces van de preekvoorbereiding vaak op een lineaire manier voorgesteld. De gedachte is, dat aan het begin de tekst staat, en dat vervolgens in een rechte lijn heen gewerkt wordt naar het eindproduct: de preek.

Als je dat letterlijk neemt, zou het dus een poos duren voordat de gemeente in beeld komt. Maar de werkelijkheid is anders. Bijna altijd is de gemeente vanaf het begin aanwezig in de gedachten van de prediker. Maar ook is de prediker zelf permanent met zijn hart in contact met de tekst om ontvankelijk te kunnen en willen zijn voor wat de Geest zegt. Dat betekent dat er dus vrijwel constant een soort uitwisseling plaatsvindt tussen de verschillende bewerkingen.

Ik wil dat illustreren met een voorbeeld: Het komt regelmatig voor, dat een predikant een korte preken serie wijdt aan het zevende gebod. Daar is in onze tijd ook aanleiding genoeg voor. Uitgangspunt voor de serie is de pastorale reflectie, dat de gemeente het nodig heeft om het evangelie van Gods wet op dit punt concreet en gericht te horen verkondigen. Als het goed is, betekent dat voor de prediker, dat hij zelf ook biddend en mediterend bezig is met dat evangelie toe te eigenen in zijn eigen concrete levenssituatie.

Stel, één van de preken uit de serie gaat over Mattheus 19:6 (waar de Here Christus zegt: "Wat God samengevoegd heeft, scheide de mens niet"). Centraal onderdeel van de preekvoorbe-

reiding is de exegese van die tekst. Wat betekent dat? Wat zegt de Here hier precies? Wat is de bedoeling van zijn antwoord aan de discipelen? Met zulke vragen wil de prediker de boodschap van de tekst vaststellen. Maar met die vragen bevind je je niet in een soort storm-vrije zone, waar andere overwegingen compleet uitgebannen zijn. Het zal ieder duidelijk zijn, dat de prediker al exegetiserend zich bevindt binnen een gedachtenveld, waarin de persoonlijke meditatie en de pastorale reflectie nooit afwezig zijn. Dat wil zeggen, dat hij al uitleggend de gemeente constant voor ogen heeft, maar ook contact heeft met zijn eigen hart en leven voor Gods aangezicht. Er is geen waterdichte scheiding aan te brengen tussen exegese aan de ene kant en de pastorale reflectie en persoonlijke meditatie aan de andere kant. In feite is het zo, dat de prediker bij de voorbereiding verschillende malen de cirkel van de drie bewerkingen doorloopt. Overigens konden we dat allang leren van de didactiek. Daar is allang ontdekt dat het in de lesvoorbereiding gaat om een circulair proces waarbij je concentrisch het doel nadert. Naast het lineaire element, dat je langzamerhand de preek ziet ontstaan, is dus ook het circulaire element van belang. Er is geen sprake van een volledig afgegrensd volgorde van stappen'.

Exegese en meditatie

Is daarmee de rol van de exegese teruggedrongen? Nee. Die rol wordt nu alleen beschreven op een manier die meer recht doet aan het complexe karakter van het preekvoorbereidingsproces. Het valt trouwens op, dat ook Trimp, die een lineaire beschrijving geeft, aandacht besteedt aan de werkwijze, zoals ik die hierboven beschreef tijdens het preekproces⁷.

Overigens blijkt dat in de praktijk de concrete invulling van de exegetische werkwijze sterk kan verschillen⁸. Rij de één gaat het om een slerk analyserende manier van lezen, die haast lijkt op het ontbinden in factoren, bij de ander is sprake van een geestelijk doorleefd liervertellen van de tekst. Wat wij meditatie noemen is daar als het ware mede opgenomen in de exegese⁹. Een vraag die De Vries in dit verband opwerpt (1356) gaat over de verhouding tussen eigen exegese en het raadplegen van de commentaren. Hij vindt dat we de prediker te lang alleen laten met de tekst. Zijns inziens zouden de commentaren eerder open moeten gaan. Daarmee haakt hij in op de regel die wij formuleren, dat je eerst zelf je exegese moet vaststellen voordat je de commentaren inkijkt. Zonder dat we daar overigens een tijdsduur voor adviseren, staan we er wel voor, dat dit een goede regel is. Als je de tekst wilt uitleggen, moet je zelfstandig toegang liehen tot de grondtekst. Kun je niet zelfstandig je een oordeel vormen over het betreffende bijbelgedeelte, dan zul je zeker met de commentaren er niet uitkomen. Aan de Theologische Universiteit is altijd aan de studenten geleerd: ga nooit ongewapend in gesprek met de commentaren. Terecht zegt De Vries, dat via de commentaren de resultaten van voorgangers benut kunnen worden. Maar daar kun je pas zelfstandig een keuze in doen, als je vooraf je eigen oordeel hebt gevormd en een voorlopige positie hebt gekozen. Pas dan kan er sprake zijn van echte uitwisseling. Zo wordt het tot op de dag van vandaag ook bij de exegese onderwezen.

Wij zijn er in Kampen ook echt van overtuigd, dat de fundamentele beslissing valt bij de exegese. Om die reden hebben we aan het

eind van de methode een moment van verificatie ingebouwd. Als de preek klaar is, moet het geheel nog een keer door het filter van de exegese heen. Het is niet voor niets, dat we die verificatie aan het eind plaatsen. Zorgvuldige exegese is een ding. Maar vervolgens is het nog wel de vraag op welke manier die wordt verwerkt. Pas bij het eindresultaat wordt zichtbaar hoe de prediker met de exegese is omgegaan¹⁰. Centraal staat daarbij de vraag of de preek als geheel de boodschap van de tekst ademt en of in de onderdelen de details van het exegetisch materiaal tot hun recht komen.

Terecht signaleert De Vries, dat tot nu toe de zgn. *analogia fidei* ontbreekt. Daarmee bedoelen we, dat de prediker bij het maken van de preek overweegt in hoeverre de boodschap in overeenstemming is met het geheel van de leer van de Schrift. In feite is dat ook een aspect dat te maken heeft met verificatie. Er is ons tot nu toe ook geen preekmethode bekend, waarin systematisch handelingsaanwijzingen worden gegeven om dit aspect vorm te geven. En uiteraard is dat lastig genoeg. Dat is niet zo maar in de vorm van een checklist te gieten.

De laatste tijd zijn we als vakgroep tot de conclusie gekomen, dat het niet goed is, dit onderdeel dan maar over te laten aan het theologisch geweten van de prediker. Sterker nog, we zijn tot de overtuiging gekomen, dat zeker hij het onderwijs hier in Kampen dat aspect brede aandacht verdient¹¹. We zoeken nog naar een goede vorm er voor.

Prediker en methode

En wat is nou een goede preek? Dat is een vraag waar je lang over door kunt praten. Natuurlijk heeft dat ook te maken met

de methode die je volgt. Maar ik wil er graag nog eens de nadruk op leggen dat daar veel meer voor nodig is. Je kunt niet zo maar zeggen dat een goede preekmethode een goede preek oplevert.

Voor een goede preek is nodig:

- Dat de prediker in zijn omgang met de Here echt ontvankelijk is voor Gods genade.
- Dat de prediker als persoon in staat is op een doorleefde, betrokken en open manier zichzelf te geven aan de horende gemeente.
- Dat de prediker een goed theoloog is, die blijft werken aan verdieping van zijn kennis.
- Dat de prediker een bijbels doordachte visie op de preek ontwikkelt en die ook in praktijk brengt.
- Dat de prediker werkt met een heldere methode die hem helpt de preekvoorbereiding systematisch vorm te geven.

De methode komt dus op de laatste plaats. Want God komt op de eerste plaats. Laten we dat nooit vergeten als we praten over een preekmethode. Het gaat om Gods werk. Van daaruit kun je als mens kennis en vaardigheid ontwikkelen om het Woord van God te brengen. Daar heb je ook een methode voor nodig. Die methode bevat niet het geheim van de preek. Het geheim van de preek is het geheim van de Geest. Hij gebruikt mensen, jong en oud¹², om de woorden van God te spreken. Maar juist omdat we mensen zijn, hebben we een methode nodig om dat te Tereen.

Tenslotte

Ik heb graag de gelegenheid aangegrepen om op deze plek vanuit de vakgroep¹³ iets te vertellen over preken leren in Kampen. Nu De Vries daar concrete vragen over stelde, bood mij dat de

kans om iets door te geven uit het onderwijs in Kampen. Tegelijk is het ook riskant om dat in twee artikelen te doen. We zijn namelijk met dat preekonderwijs voor één jaargroep studenten drie jaar lang wekelijks met preekcollege bezig volgens een intensief programma. Daarnaast maken studenten tijdens hun stages ook nog eens tien preken, die we bespreken. Dus er wordt veel over nagedacht en energie in gestopt. Daarvan komt in twee Reformatieartikelen niet veel door. Daarom is er meer uitwisseling nodig tussen Kampen en de kerken. Anders ontstaan er zo maar misverstanden. Daarvan zaten er in de artikelen van De Vries ook wel een paar.

Daarom werken we in Kampen ook gericht aan contact met de predikanten, onder meer door het houden van themadagen rond de prediking. We hebben het gevoel (en ook de ervaring), dat we van beide kanten te winnen hebben bij die uitwisseling. Wij hebben het levende contact met de werkers in het veld nodig. Zij blijven graag op de hoogte van de ontwikkelingen in Kampen. Zo kan er een weldadige gezamenlijkheid komen. Dat is ook nodig voor de gemeenschapelijke roeping om het Woord van God te bedienen in de gemeente. Er is veel gebed nodig voor degenen die voorgaan, elke zondag weer. Er is ook veel gebed nodig voor hen die in Kampen werken aan de toerusting tot die dienst. Laat dat gebed opstijgen tot God die zorgt dat er predikers zijn van zijn zeer goede boodschappen die zorgt dat mensen horen wat de Geest tot de gemeente zegt.

Dr. C.J. de Ruijter is hoogleraar in de Praktische Theologie aan de Theologische Universiteit te Kam-

¹ De Reformatie jaargang 75 nummer 46, 47.48: jaargang 76 nummer 1.

² Een opvallend voorbeeld daarvan vormt de opmerking over de meditatie. De Vries noemt de vragen die we daarbij als voorbeeld aanreiken 'ik-gericht' (1355). Ik kan mij inderdaad wel een bepaalde vorm van meditatie voorstellen, die nauwelijks meer op God gericht is. Maar er is werkelijk niets dat aanleiding geeft om dat te veronderstellen in onze aanpak. Ik vind zo'n opmerking dan ook weinig bijdragen tot een goed serieus gesprek over de preekmethode. Het is een onnodig negatieve suggestie nrcr ons werk in Kampen. Maar dat niet alleen. Het lijkt er op, alsof een vitale traditie die vanaf kerkvader Augustinus via voorgangers als Luther en J. van Rndet naar ons toegekomen is, en die wij graag in ere hersteld willen zien, hier even wordt gediskwalificeerd. Daar heb ik grote moeite mee.

³ Een bijzonder voorbeeld van dit laatste is te vinden op pagina 3. Daar waarschuwt De Vries (terecht) voor het feit dat je mensen te kijk kunt zetten, als je te erg focust op herkenning. Hij ziet dat risico opdoemen, omdat we nadruk leggen op herkenning in de preek. Dat het geen theoretisch risico is geeft De Vries aan, door eerlijk te erkennen dat hij zelf wel eens in die valkuil is gestapt. Maar De Vries werkte toen niet volgens de nu door hem besproken methode. Mei andere woorden: kennelijk is dat helemaal geen specifiek risico voor onze methode. Sterker nog, in onze visie is herkenning nooit een doel in zichzelf (zie het artikel van vorige week, waar ik herkenning onlosmakelijk koppelde aan oitdck-king). Wanneer de prediker dat in rekening brengt, en dus de visie in de methode honoreert, is hij gewapend tegen dit gevaar.

⁴ Hier is het van belang goed te definiëren. In de homiletische literatuur is het begrip 'meditatie' op heel verschillende manieren gebruikt. Soms kan het zelfs aanduiding zijn van het geheel van de overweging van de tekst met het oog op de gemeente. Wij willen er een heel beperkte betekenis aan hechten: 'hidden-ontvankelijkheid voor het evangelie'. Op die manier kan de stap van de meditatie gaan doorwerken als een dimensie in het hele preekproces. (vgl. over dit laatste aspect J.R. Douma, *Veni Creator Spiritus* De meditatie en het preekproces. Kampen 2000, 174-175.)

⁵ Het verzoek van De Vries aan de docenten homiletiek, om herschikking van de elementen in het preekvoorbereidings-schema (4), is duidelijk gedacht vanuit een lineaire benadering. Een echt bevredigende gedachtewisseling rond zo'n verzoek is pas mogelijk, wanneer we elkaar ook vinden in het honoreren van de circulaire invalshoek.

⁶ De Vries suggereert dat op dit punt sprake is van een breuk met Trimp (1356). Ik neem, dat De Vries zich hier verkrijkt op de verschillende invalshoek die gekozen is bij de beschrijving van het preekproces. Trimp kiest duidelijk voor de lineaire optie. Het preek-schema dat we in Kampen gebruiken laat ook de circulaire kanti van het proces zien. Mei dat verschil in het achterhoofd kan toch duidelijk worden hoezeer er sprake is van aansluiting bij Trimp, als het gaat om de fundamentele betekenis van de exegese. Ik aal dat zich haar maken in verwijzingen naar diens beschrijving van het preekproces in C. Trimp, *De preek*. Een praktisch verhaal over het maken en houden van preken. Kampen 1986.

Trimp, noemt het vonronrdcel en de verwachting waarmee je naar een tekst toe-gaat (a.w. 18-19). Hij wijst er op dat we ons tijdens de methodische exegese bewust moeten worden van deze factoren. Aanvullend merk ik op, dat er maar EEN in staat is vooroordelen te doorbreken en werkelijk het licht van het Woord te laten opgaan: God de Heilige Geest. Daarom is het gebed om de Geest ook zo centraal tijdens het preekproces.

⁷ Ook Trimp begint voor het raadplegen van de grondtekst al met het stellen van vragen aan de tekst in vertaling (a.w. 21)

⁸ Op die manier kan de uitleg van de Schrift haar sterkste zeggingskracht inni-vangen. Blijkens zijn beschrijving ziet Trimp dat als ideaal (a.w.20). Maar het moet gezegd worden, dat veel commentaren lang niet altijd tot die hoogte reiken. Ook Trimp heeft er weeten van, dat de prediker van dergelijke ("onvruchtbare") commentaren geen hulp te verwachten heeft (a.w. 19). Ik voeg er aan toe, dat ook gereformeerde commentaren niet per definitie geschikt zijn voor werkelijke preek-hulp.

¹⁰ Het is niet erg overtuigend, als De Vries stelt, dat geen prediker op dat moment tijd of mentale ruimte heeft voor

verificatie (1357) Als je bewust met die verantwoordelijke taak omgaat is het juist van belang, tussen **he**i voltooiën van de preek en **he**i **eigenlijke** voorgaan ruimte te hebben om kritische afstand te nemen.

" Ik noem hierbij ook graag de namen van de andere leden van de vakgroep: drs C. van Dusseldorp te Mussel, dr J.R. Douina te Beverwijk en Krommenie, drs C.J. Haak, drs P.W. van de Kamp en M.E. Hockzema. Zij hebben ook deze twee artikelen meegelezen

Persbericht

Dagelijks Bestuur Contact Vergadering Gereformeerde Studentenverenigingen

Sinds kort heeft de Contact Vergadering (CV) van Gereformeerde Studentenverenigingen een Dagelijks Bestuur. De CV is het overlegplatform van elf Gereformeerde Studentenverenigingen met in totaal ruim 800 leden. Van oudsher stonden deze verenigingen op exclusief vrijgemaakt gereformeerde grondslag. Steeds meer verenigingen zetten hun deuren echter open voor andere christenen. De vraag is wel in deze nieuwe situatie het bestaansrecht is van een gereformeerde studentenvereniging.

Hoewel er dus veel verandert binnen christelijk en zeker binnen vrijgemaakt Nederland, zijn de verenigingen er van overtuigd dat er nog toekomst is voor een gereformeerde identiteit en dus ook voor een gereformeerde studentenvereniging. Het doel van het instellen van een Dagelijks Bestuur (DB) was o.a. om de gezamenlijke vereni-

gingen hierin meer daadkracht en visie te geven.

Helaas wordt "gereformeerde" nog te vaak geassocieerd met negatieve zaken, zoals bekrompenheid, conservatisme en kerksisme. Het is nu juist een uitdaging om die zaken achter te laten en nieuw-gereformeerd te durven zijn. Daarvoor is het belangrijk om beter vorm te geven aan het gezicht naar buiten. Intensivering van de onderlinge contacten is daarvoor noodzakelijk.

Het DB is geïnstalleerd op 17 juni 2000, maar eind oktober heeft de eerste vergadering onder leiding van het nieuwe bestuur plaatsgevonden. Met bestuur bestaat tot eind augustus 2001 uit de volgende personen:

Martijn Horsman (Kampen), voorzitter, tel. 038-3319063
Diederik Noordveld (Kampen), secretaris, tel. 038-3319063
Maarten Balk (Delft), penningmeester, tel. 015-2120608

Hoe voelt het om vluchteling te zijn?

Ik weet niet beter...

giro 550

ZOA
VLUCHTELINGEN ZORG

Giro 550 • Apeldoorn • Info: 055 3663339

....Hij zal zwijgen in zijn liefde;.....
(Sefanja 3:18)

'Kom Here Jezus, kom snel!' *dat kon re niet bidden vertelde ze me. O, niet dat ze niet naar verlangde die nieuwe wereld. God volmaakt loven en prijzen, prachtig leek haar dat. Dat was immers niets minder dan thuiskomen. Maar om daar te komen moest er eerst wel een hindernis worden genomen. En daar zag ze heel erg tegenop. Het laatste oordeel. Als de boeken open gingen. En iedereen zou dan Toch horen wat ze verkeerd had gedaan? Ja, want de HERE zou nog wel een hartig woordje met haar hebben te wisselen. Dat wist ze zeker.*

Zwijgen onzin?

Commentatoren op Sefanja 3:7 hebben al heel wat voorstellen gedaan om het woord zwijgen anders te vertalen. Dat lijkt nok logisch. De tekst is verder vol uitbundigheid. Jubel. Gejuich. Zwijgen hoort daar niet bij. En daar komt nog eens bij dat het zwijgen van God als ietel niet iets positiefs is. In Psalm 83 wordt zwijgen en werkeloos toekijken van God in een adem genoemd. En dan zijn er nog die voorbeelden in de Bijbel dat mensen contact zochten met God. Maar God zweeg. Geen gehoor. Huiveringwekkend. Kan God dan in liefde zwijgen? De vluchtweg om een andere vertaling te kiezen lijkt dus heel aantrekkelijk.

Jeruzalem toch een thuis

Sefanja brengt Gods oordeel ter sprake in hoofdstuk 3. Hij doet dat in taal die duidelijk vooruitgrijpt op het laatste oordeel van de HERE. Sefanja bepaalt ons dus bij advent. Christus (weder)komst. Eerst vertelt Sefanja in de verzen 1-8 hoe boos

de HERE is op Jeruzalem en Juda vanwege hardnekkig ongeloof. Hij zal zeker oordelen. Jeruzalem gaal eraan. Maar vanaf vers 9 klinkt dan ineens die hoopvolle boodschap. Er zal bekering zijn. Zowel in Jeruzalem als ver daarbuiten. En de HERE zal al diegenen die door hun ongeloof zijn afgedwaald in Jeruzalem brengen. Diegenen die door hun ongeloof ver van huis zijn geraakt brengt Hij weer thuis. Bij Zich. En dus is er alle reden voor feest. Maar eerst zwijgt de HERE. In liefde.

Verloren zoon

Henri Nouwen heeft in het boek 'Eindelijk Thuis' zijn gedachten weergegeven bij Rembrandts schilderij 'De terugkeer van de verloren zoon'. Een ontroerend boek waarin Henri Nouwen mij oog geeft voor al die details van het schilderij. Oog voor de gelijkenis. Een schilderij dat in al zijn zwijgen sprekend is. Sprekend van de liefde van de vader voor zijn teruggekeerde zoon. Een schilderij dat spreekt van de stilte als de zoon terugkeert. In Lucas

16:21 staat dat de zoon zijn zonde belijdt. Sprekend brengt hij zijn geweten onder woorden. Maar zijn vader reageert daar niet op. Althans, niet direct. De eerste woorden van de vader gaan over feest vieren. Maar als directe reactie op die belijdenis van zonde zwijgt de vader. In liefde. De taal van de open armen, de liefdevolle omhelzing spreekt boekdelen. De vader hoeft aan de woorden van zijn zoon niets meer toe te voegen. En zo spreekt die liefde. Van vergeving. Verzoening. En dan, is het tijd voor uitbundigheid.

Met open armen

Moet je opzien tegen het laatste oordeel omdat de HERE al je zonde je nog eens haarfijn onder ogen brengt? Mensen doen vaak zo. Je hebt vergeving gevraagd maar voor de eigen verwerking moet die ander nog eens onder woorden brengen wat je allemaal fout hebt gedaan. Maar als je geweten nu spreekt is dat omdat de HERE door zijn Geest dat geweten laat spreken. Dan is Hij bezig met je bekering. Als verdwaalde richt Hij je op de weg naar huis. Hij roept je binnen. En als je dat geweten onder woorden brengt naar Vader, zou Hij anders zijn dan de vader uit de gelijkenis? Zwijgen in liefde. Wat moet dat een heerlijke ontmoeting zijn. Met open armen klaar. Binnenhalen. Feest. Advent. Eindelijk thuis.

Ds. J.B. de Rijke is predikant van de Gereformeerde Kerk te Eindhoven

W wandelen met God

Wat is er zo boeiend aan een quiz op zaterdagavond? Zijn de vragen leerzaam? Straalt de presentator veel uit? Misschien wel. Maar ongetwijfeld is de grote trekker de inzet van het geld. Daarom heet het programma ook zo, je kunt met ongeveer twintig goede antwoorden miljonair worden. In één klap rijk! Dat zal je toch overkomen. Je zal toch in die stoel mogen zitten. De hoge kijkcijfers verraden dat velen deze spanning willen meemaken. Ze kunnen zich inleven in de persoon van de kandidaat, de antwoorden bedenken, maar ook de afwegingen maken: spelen we verder of niet, hoe groot is de gok? Je kunt veel winnen maar ook weer veel kwijtraken. En tussendoor even de cijfers van de loterij; hoeveel miljoen zit er vandaag in de jackpot?

Even krassen

En hebt u al gekrast vandaag? Het maakt je dag spannender, als je de reclame mag geloven. Als je bij de drogist bent voor een nieuwe tandenborstel, kun je bij de kassa meteen even wat krasloten kopen. Ze staan zo op de toonbank dat je ze niet over het hoofd kunt zien. Sorry, je moet wel boven de 18 zijn, anders kun je hier niet verantwoord mee omgaan. Voor de meeste mensen is dat geen bezwaar, ze hebben de leeftijd om weloverwogen hun geld te besteden.

Een kans, meer niet

Het probleem is evenwel, dat je zo vaak met lege handen staat. Miljonair worden door een loterij overkomt slechts een enkeling. En al heb je nog zo meegeleefd met de kandidaat in de

quiz, hij gaat met geld naar huis en voor jou is het programma afgelopen. Je beeldt je iets in, je stelt je iets voor, en vervolgens is het weg. Het gaat aan jouw neus voorbij.

Dan maar krassen. Kleinere bedragen, maar misschien met meer kans. Alhoewel, dat valt ook tegen. Je moet toch wel veel van die loten kopen om echt iets leuks mee te maken. 't Zit nog niet mee. Misschien moet je er nog een paar meer proberen. Het geluk zal je vroeg of laat toch wel eens toelachen? Of niet...?

Schijnwereld 1

Voor je het weet ben je beland in een schijnwereld. Het geluk wordt je voorgespiegeld, de kansen komen levensgroot op je af, grote bedragen worden je opgedrongen. Ze nemen je gedachten mee, verlangens krijgen vorm. Je

gaat je richten op wat je zou kunnen krijgen, maar niet hebt. De begeerte wordt zo sterk dat erin gaat investeren, ... en dan ineens is alles weg. Net een zeepbel. IJdelheid, zou Prediker zeggen. De mens blijft teleurgesteld achter bij wat zo mooi had kunnen zijn. Ja, dat zal je maar overkomen. Weg mooie dromen en idealen, je maakt in de werkelijkheid een harde landing.

Schijnwereld 2

Hieraan is ook een andere kant. Als je in gedachten leeft in een schijnwereld, in onbereikbare idealen, krijgt de werkelijkheid een andere kleur. Ze wordt grijs, ze valt tegen, want je krijgt heel sterk het gevoel dat je steeds met lege handen staat. Met andere woorden: je ziet niet meer wat je hebt. Je waardeert de 'gewone' dingen niet meer, je eten en drinken, je kleding, je onderdak, je opleiding, je werk, te veel om op te noemen. Daar word je minstens zo ongelukkig van.

Het mes snijdt dus naar twee kanten: je kunt niet krijgen wat je allemaal zou willen hebben, én wat je wel hebt heeft z'n glans voor je verloren. Zo word je twee keer onderuit gehaald.

Geloof

En dan nog hebben we het eigenlijke probleem niet genoemd. Want er gaat op deze manier nog veel meer verloren, en juist als christen krijg je dat in beeld. Dat gewone rijtjeshuis waarin je woont, en die eenvou-

dige kleding die je draagt, en das meubilair dat misschien aan vervanging toe is. Het heeft allemaal een bijzondere waarde voor wie gelooft. Je hebt het namelijk gekregen, van God. En niet zomaar gekregen, er is voor betaald met dierbaar bloed. Dat is de glans die over alles ligt. Mag je dan nooit wat vervangen door iets dat mooier en nieuwer is? Natuurlijk wel, dat zal ook wel moeten want alles is vergankelijk. Maar niet zonder dat je de Here ervoor bedankt hebt. Het huis waarin je woont, de kleding die je draagt, de mogelijkheden die je hebt, het zijn allemaal geschenken die voor jou goed zijn. Ze worden je met liefde gegeven. Wat ben je diep ongelukkig als je daarvoor blind wordt. Den ben je pas echt onderuit gehaald.

Inzet

De terreur van de kansen en begeerten heeft geen andere bedoeling dan je te ontvoeren uit de wereld van God. Voor die realiteit word je blind gemaakt, met de bedoeling dat je een eigen wereld gaat opbouwen. En dan stug volhouden, ook al lukt het niet. Want inissclien lukt het volgende week wel. Die kans is er steeds opnieuw.

Zo wordt een afgod geboren. Vanuit je eigen begeerten. En je leert meteen wat een afgod is: iets dat je gevangen neemt, tot slaaf maakt. Zo kom je steeds verder van huis, van het vaderhuis waarin iedereen vrij is. Het is de zonde van het begin: meer willen hebben en meer willen zijn dan je krijgt. Niet meer het paradijs zien waarin je mag wonen, maar gefocust zijn door die ene boom die je niet kreeg. Met die zonde zijn we allemaal hesmct. Vandaar dat we zo snel te verleiden zijn. De afgod is er zomaar.

Maar dan ineens zie je de inzet:

dat is niet het geld waarmee de gok wordt gewaagd, waarmee je kunt winnen of verliezen. De inzet ben je zelf. Of je met Jezus zult leven of niet. Of dat je voortdurend langs Hem heen zult kijken, om op een andere manier gelukkiger te worden.

Beloften

Als je dat mag doorzien is je redding al begonnen, vanuit de hemel. De centrale vraag die Jezus stelt is: 'Wie ben Ik?'. Daarmee trekt Hij onze aandacht naar Zich toe. 'Wie ben Ik voor jou?'. Dat drijft ons tot nadenken, tot bezinning. Om vervolgens te ontdekken dat we in Hem méér ontvangen dan we ooit zouden kunnen verzinnen of begeren. Heel verrassend. Door onze begeerte zijn we gestrand, en verdwalen we steeds opnieuw. Gods antwoord is: ons méér geven dan we kunnen bedenken. Dat lijkt niet altijd zo. Hij geeft niet alles wat wij vragen. Maar loch is hef waar: wat Hij wel geeft is altijd meer dan wij kunnen bevatten. Want God geeft Zichzelf, zijn Zoon, zijn Geest, zijn liefde, zijn aandacht, en daarbij schenkt Hij ons heel zijn koninkrijk, de wereld en alles wat erin is. Wat valt er buiten Hem nog te begeren?

We zijn nu niet meer in de sfeer van de kansen, die schijnwereld. Nee, nu worden beloften ons voorgehouden, die betrouwbaar zijn. Die niet wegfloepen als je ze wilt vastpakken. Geen ijdelheid, maar realiteit. Wat een verschil. Daardoor komt een mens tot rust. En hij komt thuis, de miljonair te rijk.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

uit de kerken

Krimpen aan den IJssel -

Beroep aangenomen: J.B. de Rijcke te Eindhoven, die bedankt voor Rotterdam-Oost en Zuidlaaren

Zuidhorn - Het adres van de aantaaude generale synode te Zuidhorn is: Generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland Zuidhorn 2002. Postbus 18.9800 AH Zuidhorn

Dordrecht - beroep aangenomen: A.J. van Zuijlekom te 's-Gravenhage-Centrum/Scheveningen.

Schildwolde - Beroepen: H.M. Smit te Rouveen

P.S. Utrecht - Nieuw adres quae-stor P.S. Utrecht: J. Meijer, Paulus Borstraat 67, 3812 TV Amersfoort. tel. 033-4611909

Uit alle volken

Hij stelt zich voor als Peter, als mij voor riet eerst in de kerk komt, Een lange, nerveuze jongeman uit Nigeria, die ruikt alsof hij zichzelf in plaats van deodorantroyaal met een toiletspray bespoten heeft. Na de eerste kennismaking –over zijn christelijke achtergrond doet hij wat vaag– toont hij direct belangstelling voor de bijbelstudie. Vóór de volgende keer zal ik hem in zijn caravan opzoeken om nader kennis te maken en hem wat voorstudiemateriaal te geven.

Op de afgesproken tijd zit hij klaar. Peter springt op, pakt z'n Bijbel erbij en vraagt wat we gaan lezen. Ik leg uit dat de bijbelstudie de volgende avond zal plaatshebben, maar dat ik hem ter voorbereiding vast een kopie kom brengen van het hoofdstuk dat we zullen bespreken. Artikel 10 van de apostolische geloofsbelijdenis is aan de beurt: "Ik geloof de vergeving der zonden." Gretig pakt hij de papieren, begint erin te lezen, kijkt ineens op en zegt opnieuw: "Wat gaan we lezen?"

Ik besluit zijn vraag niet nog eens te negeren en lees met hem Psalm 32, die hij met enige moeite in een Engelse Bijbel weet te vinden. We praten er even over door, totdat Peter kordaat opmerkt: "Nu gaan we hiden", en me toeknikt op een manier die duidelijk maakt dat hij van mij verwacht daarin voor te gaan. Ik vraag hem waarvoor hij in het bijzonder wil bidden. Na licht aarzelen noemde hij enkele punten - zijn land, zijn familie, de asielpcedure - en we sluiten de ogen.

Halverwege het gebed, hoor ik Peter "amen" zeggen. Ik interpreteer het als een teken van instemming. Als ik het gebed vervolg, zegt Peter al spoedig weer "amen", iets nadrukkelijker nu. Ik vat het op als een teken om door te gaan, maar blijkt hem verkeerd te begrijpen. Kort achter elkaar zegt hij nog twee of drie keer "amen", steeds luider, en uiteindelijk meen ik het gebed te moeten beëindigen.

Dat blijkt precies de bedoeling van Peter, die intussen opstaat en met grote passen naar de deur loopt. Ik heb er geen erg in gehad dat zijn medebewoners, moslims, in aantocht waren. Peter heeft het wél opgemerkt en wil kennelijk niet in een houding van gebed worden aange troffen. De Bijbel blijft desondanks op tafel liggen. Evenmin schaamt Peter zich ervoor mij als zijn "vriend van de kerk" te introduceren. Als ik na de thee wegga, belooft hij stellig de volgende avond te zullen komen.

Een dag later schuift Peter inderdaad in de internationale bijbel-

studiekring aan. Sterker dan de eerste keren dat ik hem ontmoette, vraag ik me af met wat voor persoon we te maken hebben. Het wordt niet precies duidelijk, hoewel Peter in elk geval de indruk achterlaat dat hij van huisuit geen christen is. Desondanks lijkt hij de bespreking aandachtig te volgen, en onder het zingen van "Create in me a clean heart, o God" beweegt zijn voet mee op de maat van de muziek.

Het contact met de Nigeriaan is niet van lange duur. Een paar keer al heeft Peter gevraagd hem vooral op te komen zoeken als hij naar een ander centrum of een opvangwoning elders in het land wordt overgeplaatst. Als ik het al zou willen, is het uiteindelijk niet mogelijk. Ineens was hij er geweest, ineens is hij ook vertrokken, zonder een bericht achter te laten of nog iets van zich te laten horen.

Tijdens zijn verblijf in het AZC heeft Peter in ieder geval een Bijbel en wat christelijke lectuur gekregen. Als hij die nu maar heeft meegenomen! En zonder dat hij het weet, wordt er tijdens de bijbelstudie bovendien nog voor hem gebeden.

W.M. Bakker is lid van de Gereformeerde Kerk te Harderwijk. Ook is hij voorzitter van een interkerkelijke diaconale werkgroep waarin tien kerken participeren rondom het AZC Zeewolde

DE ZONDE TEGEN DE HEILIGE GEEST 2

A.N. Hendriks

Achtergronden

Er is nog altijd veel misverstand over de woorden van de Here Jezus met betrekking tot het lasteren van de Heilige Geest. Tot op vandaag toe zijn er kinderen van God die menen dat zij deze zonde bedreven hebben en dat er dus voor hen geen vergeving meer is. In enkele artikelen proberen wij meer helderheid te krijgen over de vraag waar het bij dit lasteren om gaat. Welk kwaad heeft de Heiland op het oog en waarom is voor deze zonde geen vergeving? In een vorig artikel stonden wij al uitvoerig stil bij Mattheüs 12:31 en 32 en konden constateren dat er door Jezus onderscheid gemaakt wordt tussen het spreken tegen de Zoon des mensen én het spreken tegen de Heilige Geest. Maar daarbij rezen weer nieuwe vragen, in dit artikel zetten wij de bespreking van Mattheüs 12:31 en 32 voort, waarbij ook enkele andere Schriftplaatsen onze aandacht zullen krijgen.

In het spoor van de 'vaderen'

Ik wees er al op dat de woorden van Christus over de lastering van de Heilige Geest in een bepaalde situatie geklonken hebben. Jezus genas een bezetene, die ook nog blind en stem was. Hij bevrijdde een mens, die voor elke vorm van genezing onbenederbaar was. Maar ondanks het feit dat het koninkrijk van God in deze unieke genezing onweersprekelijk op hen afkomt, zetten de Farizeeën hun oppositie tegen Jezus voort, waarbij zij er niet tegen opzien Hem als een handlangers van de duivel te brandmerken: "Deze drijft de boze geesten slechts uit door Beëlzebub, de overste der geesten". In die situatie heeft de Heiland

gesproken over de lastering van de Heilige Geest en over het spreken tegen de Geest. E. Lövestam heeft in een veelszins fraaie studie aandacht gevraagd voor de *oudtestamentische*, achtergrond van de termen 'lasteren van' en 'spreken tegen' ¹. Deze typeringen moeten met name de Farizeeën als kenners van de Schriften niet vreemd in de oren hebben geklonken. Tijdens de woestijnreis maakte Israël zich herhaaldelijk schuldig aan het lasteren van God (vgl. Num 21:5). Daarin bleek zijn weerspannigheid (Ps. 78:40). Het was in wezen een weerspannig zijn tegen Gods Geest - zoals Psalm 106:33 zegt - die immers in Israël's midden was (Hag. 2:6) en die het onderwees (Neh. 9:20). De typering die Psalm 106 geeft,

vinden wij ook in Jesaja 63:10: "Maar zij waren weerspanning en bedroefden zijn heilige Geest". Ze staat daar in verband met de Engel des HEREN en zijn genadewerk jegens Israël (vgl. vers 9). Hei is de Engel in wie de Geest van God is en in wie die Geest werkzaam onder Israël is. Daarom kan de profetie Israël's miskenning van het genadewerk van deze Engel typeren als een bedroeven van zijn Heilige Geest. In plaats van 'bedroeven' mogen wij ook wel vertalen 'krenken', 'grieven' ². Dan wordt nog duidelijker hoezeer Israël zondigde tegen de Heilige Geest. Later spreekt Stefanus in zijn rede voor de Joodse Raad over het verzet van de 'vaderen' tegen de Heilige Geest. (Hand. 7:51).

De Farizeeën 'lasteren' en 'spreken tegen'. Daarmee gaan zij in het spoor van hun 'vaderen', zetten hun weerspannigheid tegen Gods Geest en hun grieven van de Geest voort!. Tegelijk is wat zij doen erger. Want Jezus is de Engel des HEREN over wiens komst Maleachi profeteerde (vgl. Mal. 3:1 e.v.), en die nu in het vlees gekomen is. In Hem is Gods Geest. En Hij doet zijn wonderen van bevrijding door die Geest (vgl. Mat. 12:28). Daarom geldt van deze Farizeeën nog meer dan van hun 'vaderen': "Maar zij waren weerspannig en krenkten zijn Heilige Geest"!

Tweeërlei lasteren

Terwijl de Farizeeën zo bezig zijn, klinkt het woord van Christus: "Alle zonde en lastering zal

de mensen vergeven worden, maar de lastering van de Geest zal niet vergeven worden. Spreekt iemand een woord tegen de Zoon des mensen, het zal vergeven worden; maar spreekt iemand tegen de Heilige Geest, her zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomstende". Ik wees er al eerder op dat Jezus hier onmiskenbaar onderscheid maakt tussen 'alle' lastering (zélfs hel spreken tegen de Zoon des mensen) én de lastering van of het spreken tegen de Heilige Geest. Hoe moeten wij dit onderscheid verstaan?

Om tot een antwoord te komen is het belangrijk erop te letten hoe Jezus zichzelf hier noemt: '*de Zoon des Mensen*'. Er is onder de geleerden verschil met betrekking tot de herkomst en de betekenis van deze zelfbenaming'. *J. van Bruggen* bijvoorbeeld meent dat in deze aanduiding niet meer gezegd wordt dan dat Jezus 'de afstammeling van een mens' is. '*Zoon van een mens*' wijst in het Grieks op zijn geboorte uit een mens. Het is een laagdrempelige omschrijving ('mensankind'). En de *bepaalde* zelfbenaming ('de zoon van de mens') refereert aan het beeld dat Jezus' omgeving van Hem had. Zij zeiden: 'een mensankind!'. Hier is geen bestaande titel, maar ze is vrucht van Jezus' creatief taalgebruik waarin Hij reageert op zijn omgeving. Van Bruggen ziet dan ook geen verband met de figuur in Daniël 7:13 (Iemand gelijk een mensenzoon)'.¹

Herman Ridderbos legt echter wel verband met Daniël 7:13. Hij ziet dat verband juist oplichten in de bepaaldheid van de zelfbenoeming, niet 'een zoon van een mens', 'maar: 'de zoon des mensen'. Hij nieent dat de samenhang met Daniël 7:13 moeilijk te ontkennen is, gelei op Matteus

26:64 en Matteus 24:30. Ridderbos verklaart het gebruik dan als volgt: "Zo bood ook de naam Zoon des mensen Hem enerzijds de gelegenheid zijn hoge waardigheid aan te duiden, terwijl Hij anderzijds onder die naam, vanwege onkunde en ongeloof, verborgen kon blijven. Pas later zou, evenals over heel zijn zelfopenbaring, ook over die naam het volle licht opgaan. Bij deze opvatting is het ook heel begrijpelijk, dat Jezus eerst in het laatste van zijn optreden te verstaan gaf, dat Hij deze zelfaanduiding aan Daniël 7:13 ontleend had"².

Wij behoeven over dit alles hier niet te beslissen. Wel is opmerkelijk dat deze zelfbenoeming vervalt wanneer aan Jezus' vernedering een einde is gekomen. Wij vinden tjaar nog wel in de lijdensaankondigingen, maar direct na Pasen vervangt Jezus haar door de titel die Hij van God ontving: 'Christus' (vgl. Luk. 24:26.46). "De zelfaanduiding 'de zoon van de mens' hoort bij het idioom van Jezus tijdens zijn Teven op aarde. Alleen toen functioneerde deze term"³. Wij kunnen concluderen dat de benaming 'de Zoon des mensen' typisch behoort bij de tijd van Jezus' vernedering en zijn *mis-kind-zijn*.

Het gebruik nu van deze zelfbenoeming werpt licht op wat de Heiland zegt over het tweeclei lasteren. Velen in Israël hebben legen Jezus gesproken en kwalijke dingen van I-Iem gezegd. Maar het betrof de Zoon des mensen, een Jezus die optrad als een mensankind en wiens messiaanse heerlijkheid nog veelszins schuil ging. Rij dit optreden kon nog sprake zijn van 'niet weten' (vgl. Luk. 23:34), van 'onkunde' (vgl. Haid. 3:17), van 'niet erkennen' (vgl. 1 Kor. 2:8). Daarom blijft hier de mogelijkheid van vergeving nog open'.

Jezus waarschuwt echter. Met lasteren van Hem kan worden tot eei lasteren van *de Heilige Geest*. Er komt namelijk een tijd waarin alle sluiers worden weggenomen en het licht over Hem tenvolle zal opgaan. Dan is er geen plaats meer voor 'niet weten' of 'onkunde'. Die tijd zal aanbreken wanneer de heilige Geest komt om van Hem te getuigen (vgl. Joh. 15:26) en Hem te verheerlijken (vgl. Joh. 16:13). Wie dan nog spreekt tegen Jezus, spreekt tegen de Heilige Geest, die sinds Pinksteren de grote Getuige van Hem op aarde is!

Een waarschuwing?

Er is nog altijd een verschil van mening over de vraag: Maakten de Farizeeën zich reeds schuldig aan de lastering van de Heilige Geest, toen zij zulke vreselijke dingen over Jezus zeiden? Verschillende auteurs geven daar een positief antwoord op. *J. van Bruggen* tekent daarbij aan: "Er is wel vergeving voor zelfs deze oppositie, maar alleen wanneer men tjaar opgeeft en erkent dat men tegen de heilige vaii God heeft gesproken"⁴. Maar deze opvatting doet mijns inziens geen recht aan de onmiskenbare onderscheiding, die de Here Jezus maakt tussen wat vergefelijk is (het spreken tegen de Zoon des mensen) en wat onvergefelijk is (het spreken tegen de Heilige Geest). Duidelijk heeft Christus de Farizeeën op het oog, wanneer Hij het heeft over de lastering van de Geest. Heel duidelijk blijkt dil uit Markus 3:30: "Immers, zij zeiden: Hij heeft een onreine geest". Maar daarmee verklaart Hij nog niet dat de Farizeeën *metterdaad* zich hebben schuldig gemaakt aan de zonde waar geen vergeving voor is. Het komt mij voor dat een positief antwoord op de hoven genoemde vraag zich moeilijk

verdraagt mei Christus' bede aan het kruis" "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen" (Luk. 23:34). Met K. Schilder meen ik dat Christus hier in één woord ('zij') samenvat "de *gansche gemeenschap* van hen, die dit duistere werk voor hun veratitwoording nemen. Zoowel de joden als de romeinen bedoel- de de Heiland. De romeinen voe- ren het vonnis uit, maar de hoge- priesters voeren het commando ¹¹. Het verdraagt zich nok niet met wat Petrus zegt over het handelen van volk én Iciders ('gelijk ook uw oversten'!) in Handelingen 3:17. Het is een handelen 'uit onkunde' (*kata agnoian*) geweest ¹².

Zowel in de bede van Christus als in wat Petrus zegt horen wij het oudtestamentische onder- scheid doorklinken lussen zonde 'zonder opzet', in onwetendheid bedreven, waarvoor vergeving is (Lev.4:2 e.v.) én zonde 'met opge- heven hand', in welbewuste opstand bedreven, waarvoor geen vergeving is (Num. 15:30, 31). In dit verband is ook nog 1 Korintiërs 2:8 te noemen waar Paulus schrijft dat geen van de beheersers van deze eeuw gewe- ten heeft van de verborgen wijs- heid van God, hetgeen uitkomt in hun kruisingen van de Heer der heerlijkheid. Met die 'beheersers' ('*archontes*') doelt de apostel zeker ook op de Joodse leiders en stadhouder Pilatus.

Dit alles leidt tot de gedachte dat de zijd waarin Jezus nog optreedt als de Zoon des mensen, als nog niet geopenbaarde Heer der heerlijkheid, nog de tijd is van de 'onkunde' en het 'niet weten'. Wat de Farizeeën doen is ver- schrikkelijk, maar het is nog niet onvergefelijk, omdat zij nog niet ten volle beseffen met wij zij in Jezus te doen hebben. De oudere K. Schilder heeft terecht gewezen op het *openba-*

ringshistorisch perspectief. *Er* komt een tijd waarin het volle licht over Jezus in en door de Geest zal opgaan en voor onwe- tendheid geen plaats meer zal zijn. Wie dan nog spreekt tegen de Zoon, lastert de Heilige Geest!

Wij zullen Christus' woorden in Matteüs 12:31 en 32 dan ook moeten lezen als een ernstige *waarschuwing* in de eerste plaats aan het adres van de Farizeeën. Dat Jezus hier en nu spreekt over lasteren legen de Heilige Geest in onderscheiding van het spreken tegen de Zoon des men- sen is; niet toevallig.

"Die onderscheiding wordt gemaakt, als vanuit de verbor- genheid van Christus' messiani- teil het Koninkrijk Gods en de kracht van de Geest manifest worden in de uitwerping van de demonen in een onweerspreke- lijk en evident herstel. Wanneer *deze* onweersprekelijkheid *niettemin* weersproken wordt en *deze* evidentie wordt miskend, dan klinkt een waarlijk unieke *waar- schuwing* over de zonde tegen de Heilige Geest. Het is een waar- schuwing niet tegen de moedwil- ligheid der zonde *in* het alge- meen, maar tegen het bewust weerspreken van het onweer- sprekelijke, dat *hier* zichtbaar wordt" ¹³.

De Farizeeën miskennen wat zo evident is en weerspreken wat zo onweersprekelijk is en dáárin gaan zij in het spoor van de 'vaderen' die tegen God spraken, ofschoon zij zijn werk *gezien* hadden (Ps.95:9; vgl. Ps.78:11). De onvergefelijke zonde is in eerste instantie niet dat men aan de duivel toeschrijft wat uit de Heilige Geest is (zo A. Kuiper bijv.), maar dat men in ongeloof onweersprekelijk is met betrek- king tot Jezus als de Christus. In wat de Farizeeën doen vertoont zich wat straks in de bedeling van de Geest, wanneer het volle

licht over Jezus is opgegaan, de lastering van de Heilige Geest zal zijn, de verworping van het licht dat dan inderdaad stráált in de duisternis!

Markus 3:28,29 en Lukas 11:10

Er zijn in verband met ons onderwerp nog twee plaatsen in de evangeliën die hier genoemd worden. Allereerst is dat Markus 3:28,29. Markus vermeldt niet expliciet het spreken tegen de Zoon des mensen, maar wij vin- den wel bij hem het onderscheid tussen 'de godslasteringen' waar- voor vergeving is, én het lasteren tegen de Heilige Geest waarvoor lot in eeuwigheid geen vergeving bestaat. Ik wees er al op dat bij Markus het woord over het laste- ren van de Geest duidelijk ver- bonden wordt met wat de Far- zeeën na die unieke genezing aan het doen zijn.

Het lasteren van de Heilige Geest wordt hier een 'eeuwige zonde' genoemd: deze zonde blijft zonder vergeving tot in eeu- wigheid.

Verder geeft de tekst bij Markus geen nieuwe gezichtspunten. Wal anders is dat bij Lukas. Lukas vermeldt namelijk het woord over het lasteren van de Heilige Geest in een heel andere *context*, niet in verband met de genezing van de bezetene, maar in het ver- band van een rede van Christus tot zijn leerlingen.

In die rede spoort Hij hen aan, niet voor mensen te vrezen, maar Hem te belijden voor de mensen. Daarmee grijpt de Heiland terug op een opdracht die Hij hun al eerder gegeven had (vgl. 9:26). Jezus spreekt over wat de leerlin- gen reeds ervaren hebben. Maar tegelijk wijst Hij hen op de toe- komst: " Wanneer zij u brengen voor de synagogen en voor de overheden en de machthebbers, maakt u niet bezorgd, hoe of wat

gij ter verdediging moet spreken. Want de heilige Geest zal u op het eigen ogenblik leren. **wat** gij zeggen moet". Het lijkt me voor de hand liggend wat Jezus zegt over het lasteren van Heilige Geest op het komende getuigenis van de leerlingen te betrekken¹⁴. En dan klinkt er een bemoediging in voor de leerlingen. Hun 'belijden' voor de mensen is niet minder dan het woord van de Heilige Geest, de Geest die komt om Jezus' zaak in deze wereld blijvend aan de orde te stellen, de Geest die de grote Getuige van Jezus de Christus is! Daarom is het in ongeloof verwerpen van wat de leerlingen zullen belijden, ook zo verschrikkelijk: het is lasteren tegen de Heilige Geest!

In een laatste artikel willen wij aandacht geven aan enkele teksten uit de brieven van het Nieuwe Testament die ook altijd in verband met de zonde tegen de Heilige Geest ter sprake zijn gebracht.

Dr. A.N. Hendriks is emeritus-predikant van de Gereformeerde Kerk te Amersfoort-Centrum

heid die behoort tui Jezus' idioom in een situatie van reageren op het beeld waarmee anderen Hem (ten onrechte) insloten en als zoon van God afwezen" (a.w., p. 100).

⁹ J. van Bruggen, a.w., p. 89.

¹⁰ H.N. Ridderbus. *Het evangelie naar Matteüs, I* (Korte Verklaring), Kampen z.j., p. 172.

¹¹ J. van Bruggen, a.w., p. 99

¹² Vgl. wat Paulus, de vroegere 'godslasteraar', 'vervolger' en 'gewelddenaar' zegt: "Vaar mij is ontferming bewezen, omdat ik het in mijn onwetendheid, uit ongeloof, gedaan heb" (1 Tim 1:13).

¹³ Zo bijv. de jongere K. Schilder. *Om Woord en Kerk*, I, Goes 1947, p. 214; J. van Bruggen. *Matteüs. Het evangelie voor Israël*, Kampen 1990, p. 229; H.N. Ridderbus, n.w., p. 241. P. Groenenberg, Dood-ende *Over de zonde tegen de Heilige Geest*, Goes 1997, meent: "... de Farizeeën lasteren door hun beschuldiging in feite de Heilige Geest; maar dat wordt hen als zodanig niet aangerekend" (p. 73).

¹⁰ J. van Bruggen, *Matteüs*, p. 229.

¹¹ K. Schilder. *Christus en zijn lijden*, III, Kampen 1952, p. 107.

¹² De Septuaginta heeft in Lev. 22:14 hetzelfde *kata agnoian*!

¹³ C.C. Berkouwer, *De zonde*, II, Kampen 1960, p. 118.

¹⁴ J. van Bruggen, *Lucas Het evangelie als voorgeschiedenis*, Kampen 1993, zegt: "... de volgorde van de zinnen maakt liet echter niet aannemelijk dat vers 10 geld! als bemoediging in een toekomstige situatie die pas in vers 12 wordt lichicheven" (p.251). Het woordje 'pas' vind ik hier misplaatst. De verzen 11 en 12 volgen direct op vers 10: er zit niets tussen! Hij Van Bruggens uitleg speelt ook hier zijn gedachte van 'algehele amnestie' waardoor hij (nota bene!) vers 10 'het evangelie in het kort' noemt (l.a.p.)

¹ E. Lövestam, *Spiritus blasphemia. Eine Studie zu Mk 3,28 f par Mt 12,31 f, Lk 12,10*, Lund 1968.

Hei hebreeuwse woord is in Psalm 78:40 (N. Vert.) weergegeven met 'grieven'.

³ Vgl. o.a. J.P. Lettinga. De uitdrukking 'de Zoon des mensen'. in: *Almanak Fides Quadrat Intellectum* 19.55-1957, Kampen z.j., p. 141 e.v.

⁴ J. van Bruggen, *Het evangelie van Gods zoon*, Kampen (1996), p. 98. Van Bruggen meent: "Deze bepaaldheid blijkt! geen zelfstandige betekeniscomponent te bieden. Hei is een bepaald-

Even geen raad meer weten?

Cursussen voor kerkenraden

GVI: training, toerusting en begeleiding / www.gvizwolle.nl / (038) 4270400

SCHOOLDAG 2000:

'HET GEBED'

B. Kamphuis

Vele duizenden broeders en zusters hebben op 27 september 2000 de weg naar Kampen weten te vinden voor de Schooldag. Een hartverwarmende dag was het voor alle mensen die bij de Theologische Universiteit in Kampen betrokken zijn.

Het thema voor alle samenkomsten was 'Het gebed'. Op indringende wijze is daarover gesproken in kerken, in een tent, in een sporthal. Zelf was ik's middags in de sporthal, waar voor de tweede keer die dag een overvolle *gezinssamenkomst* werd gehouden. Naast vele andere leuke en ontroerende momenten is mij vooral het *aangrijpende* verhaal van Wilma van der Jagt bijgebleven, over Sjaak, een jongen met een verstandelijke handicap, die zijn vertrouwen stelde op de Heer zijn God. Prachtig ondersteund door muziek en audiovisuele hulpmiddelen werd het verhaal gebracht. Helaas maakt dat het nu juist wat minder geschikt om als artikel in 'De Reformatie' gepubliceerd te worden.

Over de jeugdsamenkomst in de tent, ook twee keer uitstekend bezocht, heb ik enthousiaste verhalen gehoord. Ook daar werden de mogelijkheden van de moderne techniek aangegrepen om de boodschap zo duidelijk mogelijk over te brengen, bijvoorbeeld bij de toespraak van ds. G. Hutten over 'Bidden in Jezus' naam'. Weer maakt dat de meeste bijdragen niet zo geschikt voor ons blad. Toch kunnen we uit die *samenkomst één* toespraak als artikel publiceren. Het is het verhaal van Gertjan van Harten, één van de Kamper studenten. In drie volle kerkgebouwen werden de overige samenkomsten gehouden.

De daar gehouden toespraken van de hoogleraren J. van Bruggen, G. Kwakkel en M. te Velde vindt u in dit nummer.

Hopelijk proeft u op deze wijze iets van de sfeer van een Schooldag, waarvoor we in Kampen dankbaar zijn.

Schooldag 2000

U kent dat zinnetje wel: 'dit alles *bidden wij U in de vergeving van onze zonden om Jezus' wil. Amen*'.

Je moet voorgaan in gebed, bijvoorbeeld aan het begin van een vergadering of tijdens de maaltijd aan tafel. Je legt vele dingen aan de HERE voor. En op het laatste nog: je dan ook nog 'onze zonden'. Je bidt om vergeving. Want dat moet er toch eigenlijk wel bij. Heeft de Here Jezus ons dat zelf niet geleerd? Hij gaf aan zijn leerlingen het Onze Vader als gebed mee. Met daarin als vijfde bede: *'en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven onze schuldenaren'*. Dat komt pal na 'geef ons heden ons *dagelijks* brood'. Betekent dat niet, dat je dagelijks moet vragen om vergeving van je zonden? Net zoals je elke dag moet bidden om je brood?

Het besef dat je eigenlijk niet kunt bidden zonder om vergeving van je zonden te vragen leeft onder ons, denk ik, vrij algemeen. **Soms** bidden mensen zelfs bij voorbaat om vergeving voor zonden die **nog** niet eens begaan zijn: 'HERE, wilt **U** ons ook de zonden vergeven die wij vanavond zullen gaan doen'. Moeilijker wordt het, wanneer gevraagd wordt welke zonden je concreet bedoelt. Heel wat kerkleden vinden het bepaald niet eenvoudig elke keer weer duidelijk tegen de HERE te zeggen, voor welke zonden ze vergeving vragen.

Moet je inderdaad altijd bidden om vergeving van je zonden? En

wal dan te doen, als je hoofd vol is van allerlei zorgen, die je aan de HERE wilt voorleggen, terwijl je op dat moment geen concrete zonde voor ogen staat? Over dit soort vragen wil ik het vandaag met u hebben. Kortom: als je bidt, sta je dan altijd als zondaar voor God? En moet dat in elk gebed te merken zijn?

Als je naar de gebeden in de bijbel kijkt, blijkt dat het toch niet zo vanzelfsprekend is dat je in elk gebed om vergeving van je zonden zou moeten vragen. Ik denk nu met name aan de Psalmen. Een boek vol liederen en gebeden, waaruit wij nog steeds kunnen leren hoe wij moeten bidden.

Sommige psalmen geven blijk van een diep besef van zonde en schuld. Bijvoorbeeld *Psalm 51*. Davids gebed *nadat* de profeet Natan hem duidelijk gemaakt had hoe zwaar hij gezondigd had door zich Batseba toe te eigenen en haar man Uriah om het leven te brengen.

Maar er zijn ook psalmen waarin heel andere geluiden klinken. Psalmen waarin met geen enkel woord gerept wordt van zonde en de noodzaak van vergeving. Psalmen waarin Israëlieten God uitsluitend wijzen op hun goede gedrag.

Ik denk nu aan *Psalm 26*. Daar lezen wij: Doe mij recht, HERE, want ik heb in onschuld gewandeld; op de HERE heb ik vertrouwd zonder te wankelen.

Rij de valsaards zit ik niet neer, met de huichelaars ga ik niet om;

ik haat het gezelschap der boosdoeners en bij de goddelozen zit ik niet neer.

HERE, ik heb lief de stede van uw huis.

de woonplaats van uw heerlijkheid.

(Ps. 26 : 1, 4, 5 en 8)

OF neem *Psalm 44*:

Dit alles is ons overkomen, maar wij vergaten U niet, noch verloochenden wij uw verbond;

ons hart werd niet afvallig, noch weken onze voetstappen van uw pad.

(Ps. 44 : 38 en 19)

Iets desgelijks vind je ook elders in het Oude Testament. Bijvoorbeeld, toen koning Hizkia van de profeet Jesaja te horen had gekregen, dat hij niet zou herstellen van de ziekte waaraan hij leed. Maar dat hij spoedig zou overlijden. Toen bad Hizkia niet: 'HERE, geef mij toch het leven in de vergeving van mijn zonden'. Hij zei alleen:

ach, HERE, gedenk toch, dat ik voor uw aangezicht in trouw en met een volkomen toegewijd hart gewandeld heb en gedaan heb wat goed is in uw ogen. (2 Kon. 20, 3)

En het antwoord van de HERE op dat gebed was niet: 'Hizkia, zo mag je niet bidden. Besef je niet, dat je een zondig mens bent!' Nee, de HERE verhoorde Hizkia's gebed onmiddellijk en schonk hem nog vijftien jaar te leven.

Hoe kwamen die oudtestamentische gelovigen ertoe om zo te

bidden? Dachten ze, dat ze met hun goede gedrag iets bij God konden verdienen? Leefden ze luchtig aan hun zonden voorbij? Nee, dat was het punt niet. Waar het om ging, was, dat ze niet alleen van hun eigen tekorten tegenover de HERE wisten. Ze leefden óók in de overtuiging, dat het één vaii tweeën was: of je trok je niets van de HERE aan, je had maling aan zijn verbond met Israël en aan zijn geboden en je diende de afgoden. Of je koos wél voor Hem, je bleef Hem trouw en je deed je best om te leven volgens zijn wil. Maar in dat geval mocht je echt rekenen op zijn zegen. Je mocht verwachten, dat de HERE je voorspoed en een lang leven zou geven. Dat had Hij immers in het Oude Testament keer op keer beloofd.

Maar soms was er van de vervulling van die beloften niets te merken. Daar gaat het om in de meeste van die gebeden die ik nci bedoelde. Gebeden waarin Israëlieten niet spreken over hun zonden maar alleen over hun eigen goede gedrag. In de meeste van die gebeden verkeren oudtestamentische gelovigen in omstandigheden waarin hun leven wordt bedreigd. Door vijanden of door een dodelijk ziekte. Terwijl ze er toch vast van overtuigd zijn, dat zij niet horen bij de dwazen en de goddelozen, de Israëlieten die met de HERE geen rekening houden. Nee, zij weten zeker dat zij Hem (rouw zijn en aan rijn kant staan.

In zulke omstandigheden reageerden gelovige Israëlieten heel anders dan de heidenen in Babylon. Als die te maken kregen met ziekte of andere grote problemen, dan dachten ze al gauw dat een of andere afgod boos op hen zou zijn. Zij waren zich weliswaar van geen kwaad bewust. Maar met al die goden en hun luimen wist je maar nooit.

Je zou vast wel iets gedaan hebben, wat één van hen niet aanstond. En dus smeekten de Babyloniërs hun goden om toch maar vooral duidelijk te maken om welke zonde het ging. Of ze namen het zekere voor het onzekere door een lange lijst van zonden te helijden. In de hoop dat de goede er bij zou zitten en dat de vertoornde godheid daar genoeg mee zou nemen.

Zo gingen de psalmisten en koning Hizkia niet met de HERE om. Zij hadden soms ook echt geen weet van een bepaalde zonde waardoor zij de bedreiging van hun leven over zich heen geroepen hadden. Maar dan gingen ze niet voor alle zekerheid zoveel mogelijk onbekende zonden belijden. Wat zij wel deden, was, dat zij God herinnerden aan zijn eigen beloften. Zijn beloften van leven en zegen voor wie, zoals zij, met Hem wilden leven.

Nu vind je zulke gebeden als Psalm 26 en Psalm 44 en het gebed van Hizkia niet in het Nieuwe Testament. In geen enkel ghed in het Nieuwe Testament wijzen gelovigen of de christelijke gemeente op precies dezelfde inaniër als in die oudtestamentische gebeden God op liun eigen trouw aan Hem. En smeken ze Hem zo hun leven te sparen. Aan de andere kant blijkt ook niet, dat ze zich altijd verplicht voelden God met zoveel woorden om vergeving van hun zonden te vragen.

Ik wil in dit verband één duidelijk voorbeeld noemen: het gebed van de gemeente in Jeruzalem in Handelingen 4, vers 24-30. Na de genezing van een verlamde man bij de Schone Poort hadden Petrus en Johannes Jezus Christus verkondigd als de enige Leidsman naar het leven. Toen lieten de Joodse leiders duidelijk merken, dat zij dat niet goed wensten

te vinden. Zij gaven Petrus en Johannes te verstaan, dat het afgelopen moest zijn met hun spreken over de naam van Jezus (Hand. 4 : 18). Daarop gingen de beide apostelen naar de gemeente om te vertellen wat er gebeurd was. En de gemeente, op haar beurt, ging in gebed naar God toe. De apostelen en hun volgelingen wezen Hem erop, hoe in hun stad koning Herodes. Pontius Pilatus, de heidenen en de volken van Israël samenspannen tegen de Here Jezus. Ze vroegen Hem of Hij ervoor wilde zorgen dat de apostelen het werk van de verkondiging zouden kunnen voortzetten. En of Hij wilde laten zien dat Hij achter hen stond, door tekenen en wonderen te laten gebeuren.

In dat gebed vind je niets in de trant van: 'dit alles vragen wij van U in de vergeving van onze zonden'. Was dat omdat de leden van de gemeente zichzelf misleidden door te denken dat zij geen zonde hadden (vgl. 1 Joh. 1 : 8)? Er is niets dat daarop wijst. Of er wel of geen zonde bij hen was, was niet het punt waar het om ging. Waar het om ging, was, dat er een grote tegenstelling zichtbaar geworden was; binnen Gods eigen volk, het volk van de Joden. Joodse leiders die Jezus niet als de opgestane Messias wilden erkennen probeerden de apostelen te verhinderen het evangelie te verkondigen. In dat conflict stond de gemeente aan de goede kant.

Net zoals koning Hizkia in zijn tijd en de bidders van de Psalmen 26 en 44 op hun manier aan de goede kant stonden, de kant van de HERE. Zo stond de christelijke gemeente nu aan de kant van God, doordat zij wél geloofden in zijn Zoon die Hij in de wereld had gezonden. Daarom mochten zij Hem met volle vrijmoedigheid vragen te laten zien dat Hij achter hun stond. Door

hen te beschermen tegen de dreigende vervolging.

Sta je, als je bidt, altijd als zondaar voor God? Er is geen bidder hier op aarde die zonder zonde is. Er is geen bidder hier op aarde die niet steeds weer God moet vragen om vergeving voor allerlei dingen waardoor hij of zij tekort deed aan Gods heilige wil. Maar dat je zondaar bent, is niet het enige dat van je gezegd kan worden, als je tot God bidt in de naam van Jezus Christus. Want als je bidt in de naam van Jezus, bid je in verbondenheid met Hem, dankzij wie je niet langer alleen maar een zondaar bent. Door Hem ben je ook een rechtvaardige. Iemand die door het geloof deelt in de vergeving van zijn zonden. En zelfs in de volkomen heiligheid die in Jezus Christus naar ons toe komt.

Moet je dan in elk gebed om vergeving vragen? Ik geloof dat dat eigenlijk niet zo'n goede vraag is. Ik bedoel: ik heb er m'n twijfels over of die vraag wel past bij de houding van kinderen van God. Kinderen van God, die tot hun Vader bidden in de naam van Jezus Christus. Bidden in de naam van Jezus betekent, dat je beseft dat je alleen door Hem toegang hebt tot Gods troon. Dan beseft je tegelijk, wat daarvoor nodig geweest is: dat Gods eigen Zoon voor jou uit de hemel kwam en Zich vernederde tot in die afschuwelijke dood aan het kruis. Zo ver waren wij bij God vandaan gelopen, dat het alleen op die manier goed kon komen. Zo diep waren u en ik gezonken. Op eigen kracht waren wij daar nooit uit gekomen.

Dat besef geeft je een levenshouding, die zeker zal doorwerken in je gebed. Of dat dan elke keer met zoveel woorden ter sprake moet komen? Dat zou ik niet

durven beweren. Wat in elk geval wel bij elk gebed nodig is, is, dat je, om een uitdrukking uit de Heidelbergse Catechismus te gebruiken, je nood en ellende grondig kent.

Je nood en ellende grondig kennen. Dat verdraagt zich niet met een gebed waarin je bij voorbaat vraagt om vergeving voor zonden die je wellicht diezelfde avond nog gaat bedrijven. Niet omdat het de vraag is, of er die avond iets zal mankeren aan je liefde tot God en de naaste of niet. Maar omdat de zonde daar te ernstig voor is. Zonde is zo erg, dat je die niet bij voorbaat kunt afkopen met een gebed om vergeving. Je kunt alleen maar vragen of de HERE je ervoor wil bewaren. En er dan hard tegen aan gaan om ze uit je leven te bannen.

Als je je nood grondig kent, kan het gebed om vergeving nooit een verplicht nummer worden. Dan heb je daar van tevoren al over nagedacht. En beseft je, als je om vergeving gaat vragen, wat je bedoelt.

Je nood grondig kennen, dat betekent eveneens dat zich situaties kunnen voordoen, waarin andere dingen op de voorgrond staan dan de vergeving van onze zonden. Bijvoorbeeld, als aan jou of aan de gemeente echt onrecht wordt aangedaan. Dan mag je God bidden om recht. Terwijl je hart je niet veroordeelt. Die laatste zin komt uit de eerste brief van de apostel Johannes. Dus uit de brief waarin hij schrijft, dat wij onszelf misleiden als wij zeggen dat wij geen zonde hebben (1 Joh. 1 : 8). In diezelfde brief schrijft hij dat het kan gebeuren dat ons hart ons niet veroordeelt. Dan, zegt hij, als ons hart ons niet veroordeelt, hebben wij vrijmoedigheid tegenover God en ontvangen wij al wat wij bidden. Waarom? Omdat wij zijn geboden bewaren. En wat is dat

dan, Gods geboden bewaren? Dat wij elkaar liefhebben. De apostel vindt er geen doekjes hoe noodzakelijk dat is binnen de biddende gemeente. Maar het is niet het eerste dat hij in dit verband noemt. Het eerste gebod dat hij noemt, is, dat wij geloven in de naam van Gods Zoon, Jezus Christus (1 Joh. 3: 21-23).

Als je hart je niet veroordeelt, kun je soms net zo bidden als Hizkia. En kun je met David Psalm 26 meezingen. Niet, omdat je ooit in dit leven als zondeloos mens voor de HERE zou staan. Maar omdat Gods verlossingswerk in Christus zo diep gaat, dat Hij ons een recht geeft op zijn hulp. Een recht waar wij ons vrijmoedig op mogen beroepen. Om Jezus' wil.

Prof. drs. G. Kwakkel is hoogleraar in de Oudtestamentische vakken

Lied van de week:

Voor zondag 24 december staat gezang 127 uit het Liedboek voor de Kerken op het rooster. Dit lied is al eerder aan bod geweest. Een bespreking heeft gestaan in De Reformatie van 5 december 1999.

IN HET ZONLICHT VAN ZIJN NAAM

J. van Bruggen

Schooldag 2000

Het thema van deze schooldag is een heel gevoelig en teer thema.

Ons onderwerp is: het gebed. Maar eigenlijk is dat niet zomaar een onderwerp. Het is iets dat je doet, een houding, een actie. Wie bidt gelooft. En geloven is bidden. Dat is eigenlijk geen onderwerp, dat is overgave van jezelf. Je werpen in de armen van een ander: dat is schuilen, het is teveel om het „een onderwerp” te noemen.

Laten we toch proberen om er voorzichtig omheen te lopen, er naar te kijken. En om er iets van te zeggen, over dat bidden van gelovigen.

Bidden is in ieder geval iets heel bijzonders. Het is *spreken* tot iemand die er niet lijkt te zijn. Maar je gelooft dat Wij er is. Daarom roep je **Hem** aan.

Wie niet gelooft, vindt dit heel apart. Je zit in een restaurant. Je bidt voor je eten. Je omgeving kijkt verwonderd: voor welk licht sluit je je ogen? Alsof je in de zon kijkt, maar er branden alleen maar lampen in dit restaurant. Wie bidt, roept iemand aan die je niet ziet. Maar je weet een naam, een adres. Hogerop, daarboven. En je zoekt contact. Wie bidt, sluit de ogen, maar valt niet in een duistere put. Hij kijkt omhoog. In de bijhel bidden mensen vaak met opheffing van hun handen naar de hemel. Het gebed met gevouwen handen heeft een richting.

Daarom gebruiken we de Naam van de Onzichtbare: o God, o Vader, o **HERE**! Dit maakt bid-

den heel bijzonder: we krijgen verbinding met iemand. En dat zonder mobiel bellen. Zondes cijfers in te toetsen. De naam is genoeg. Want Hij wordt niet gezien, maar is er toch.

Bidden is niet alleen aanroepen, het is ook *gehoord worden*. Ook dat is bijzonder. Het lijkt er niet op. Wanneer je je ogen opent in het restaurant, is er niets veranderd. Misschien zette de kelner ondertussen nog iets op tafel. Maar niemand merkt iets van reactie op je gebed. Je ontvouwt je handen en alles blijft hetzelfde.

Alles blijft hetzelfde hier beneden. Maar je stem, je dank wordt gehoord ergens anders. Daarboven. In de onzichtbare wereld. Daar zijn de heel zichtbare engelen en de gestorven heiligen. En de levende wezens en de vierentwintig oudsten. Voor ons ongezien, maar heel zichtbaar in het licht van God. En daar horen engelen het daiiku voor je eten en het „help me” uit je aanvechting.

Dat is het bijzondere wanneer je bidt in geloof. Zonder het te zien, is alles er. De Machtige die je kunt aanroepen en de hemel die lioorl wat je zegt.

Hoe komt deze magische verbinding tot stand? Het is de Naam die de verbinding maakt.

Een Naam hoort bij een persoon. Een Naam is iets anders dan een nummer. Een nummer kun je intoetsen terwijl je ondertussen aan iets anders denkt of met anderen praat. Maar een naam hoort bij een levend iemand, met

ogen. Je moet Hem aankijken en aan Hem denken.

Daarom is het belangrijk dat we de Naam van God in liefde uitzeggen. Het gaat om de klank van onze stem, om het vertrouwen in onze ogen, om de verwachting in ons hart.

De sleutel van het gebed is hoe je de Naam zegt en aanroept.

Luister maar naar de stem van bidders in de psalmen. Zij zetten de toon.

„Ik zeg tot de **HERE**: Mijn toevlucht en mijn vesting, mijn God op wie ik vertrouw” (91:2).

„O **HERE**, onze Here, hoe lieverlijk is uw naam op de hele aarde” (8:2).

„Tot U, **HERE**, hef ik mijn ziel op: mijn God op U vertrouw ik, laat mij niet beschaamd worden” (25:1-2).

„Hoor, **HERE**, hoe ik luid roep, wees mij genadig en antwoord mij” (27:7).

„Waarlijk, mijn ziel keert zich stil tot God, van Hem is mijn heil” (62:2)

Zo bad David, de dappere herder, de onverschrokken koning. Zijn geheim is dat hij knielde in het zonlicht van Gods naam.

Die Naam van God is meer dan een klank: het is de sterke en tere naam van de Almachtige, mijn God!

Daarom is de *vertaling van Gods Naam* ook zo’n gevoelig onderwerp bij bijbelvertalen. Christenen zijn vertrouwd met de bena-

ming die zij gebruiken in hun aanroepend gebed. In de loop van de eeuwen is die benaming gelijk geworden aan de gebruikelijk naam in de bekende bijbelvertalingen. De vroegere vertaling van Gods naam in het Nederlands werd de vertrouwde omgangnaam voor Gods kinderen. De vertaling ontsteeg het papier en werd een kostbare klank in mond en hart. O HERE, mijn HERE! Wanneer een bijbelvertaling vernieuwd wordt, wordt de naam van God dan ook meestal niet veranderd. Dat ligt te gevoelig. En bovendien: namen veranderen je toch niet?

Voor sommige christenen betreft dit zelfs de schrijfwijze. Er zijn vele christenen in Nederland die de naam HEERE op allerlei enkele andere wijze gespeld willen zien dan met drie maal een e. Wanneer zij de naam HERE met twee e's lezen, lijkt het de naam van een vreemde god.

Gelukkig horen we het verschil tussen de naam met twee of drie e's niet in het gebed. Dit is echter anders met het al of niet gebruiken van de uitgangse: HERE of HEER. Nu horen we een naamsverandering. En dat geeft vervreemding.

In de Nieuwe Bijbelvertaling die in voorbereiding is, gebruikt men voorlopig de naam HEER als vertaling voor de vier hebreeuwse letters JHWH. En van twee kanten komen gevoelens daartegen in verzet. Aan de ene kant zijn er vele christenen die de HERE willen blijven aanspreken met het voor hen gevoelvolle en vertrouwde HERE dan niet met het voor hun gevoel wat koelere dan meer afstandelijke HEER. Aan de andere kant zijn er moderne christenen die het woord HEER als pijnlijk ervaren: het roept voor hen associaties op met overheersing en verdrukking. Moeten we nu straks tot onze

HERE bidden als tot de HEER? Zullen we de gevoelens van vervreemding of beangstiging kunnen overwinnen en zullen die wel slijten op den duur?

Gelukkig is het zo dat een *bijbelvertaling* niet *bindend* is voor de manier waarop wij omgaan met God en ons niet voorschrijft hoe we zullen bidden. Wanneer kinderen gewend zijn hun ouders als „pappa en mamma" aan te spreken, hoeven zij dat nog niet na te laten omdat anderen over „vader en moeder" spreken.

De aanspraak in het gebed heeft zijn eigen weg en geschiedenis. Het valt niet te ontkennen dat er daardoor spanningen kunnen ontstaan tussen bijbelvertaling en gangbare spiritualiteit. Maar misschien kunnen die spanningen iets verminderd worden wanneer we beseffen dat spiritualiteit ook zijn eigen rechten en vertrouwdheden heeft, die een bijbelvertaling niet zal mogen wegnemen.

Geen toekomstige NRV kan gelovigen verhinderen om HERE te blijven zeggen tot hun God, evenmin als moderne christenen zich zullen laten dwingen om hun aanspraakvormen voor God te wijzigen in HEER. Het is mogelijk dat je in een bijbelvertaling een compromis aantreft, omdat elke vertaling van de vierletterige godsnaam JHWH een compromis blijft. En dat je gelijktijdig dat compromis niet of nog in geen tientallen jaren overneemt in je spirituele aanspraak van God. En waarschijnlijk zul je bij het lezen van de NBV ook als vanzelf het geschreven HEER uitspreken als het hekkende HERE.

Ik pleit er ook voor om niet zomaar de aanspraak HERE in te ruilen voor HEER. Al was het maar omdat vertrouwdsheid in de omgang niet gehinderd mag worden door naamsveranderingen.

De aanspraak HEERE is nu eenmaal diepgeworteld geraakt in de geestelijke geloofswereld van vele Nederlandse christenen. Deze aanspraak HEERE is volstrekt betekenisloos: het is een echte naam geworden, zoals JHWH dat ook is (wie weet wat die naam betekent?), Namen ontleen hun kracht allereerst aan de persoonlijke relatie die ze verklanken. De naam HERE is geen wegaanduiding of omschrijving, maar het is mijn eigen, persoonlijke aanduiding van mijn God. Daarin condenseert alle vertrouwelijkheid en overgave: „O HERE, *mijn* HERE! U. vertrouwen van oudsher!"

De voortslepende discussie over de vertaling van Gods naam in de bijbelvertaling kan onbedoeld *geestelijke slijtage* opleveren. Als of wij God opnieuw moeten gaan benoemen. Alsof Hij niet allang een Naam heeft waarmee wij Hem aanroepen. Een teken van die slijtage is dat men ongemerkt gaat spreken over de vertaling van „degodsnaam" (heel afstandelijk) terwijl het in werkelijkheid gaat over de vertaling van Gods naam!

Tegelijkertijd kan deze discussie over de vertaling van Gods namen ons er ook aan herinneren dat al onze benamingen van God alleen hun bestaansrecht ontleen aan het persoonlijke aanroepen van God. De inhoud en de betekenis die deze benamingen voor ons hebben berusten op de openbaring van God als geheel en niet specifiek op de vertaling van een eigenaam als **was** dat een cijfercode.

De christenheid die de gehele openbaring van God aanvaardt en daardoor getroost, vermaand en aangespoord wordt, leert met God omgaan als met de God van Abraham, Isaak en Jakob. Een God van levenden. Om aan te

roepen in de hemel der hemelen. Hoger dan alle namen is Hij. Zijn majesteit stijgt uit boven alle klanken waarmee wij Hem aanroepen. Daarom mogen we vertrouwde benamingen koesteren. Niet zozeer omdat ze correcte vertalingen zijn van Hebreeuws of Grieks, maar omdat daarin onze vertrouwelijke omgang met Hem condenseert. Om de Naam die je gebruikt, lief te hebben, moet je Hem zelf beminnen. En wanneer ik Hemzelf bemin, wordt de naam waarmee ik in vertrouwen tot Hem roep, mij ook dierbaar en onopgeefbaar.

Discussies over correcte vertalingen en haalbare compromissen daarin moeten onze aandacht niet te veel afleiden. Of wij nu HEE-RE schrijven of HERE, en of wij nu gewend zijn om HERE te zeggen of HEER, de grote vraag blijft *wat die naam in ons leven waard is.*

Is Hij voor ons in de 21e eeuw werkelijk nog altijd hoger dan de hoogste hemelen? Of halen we Hem naar heden omdat het geloof in een hemel ons te hoog is? En omdat wij wars zijn van elk gezag omdat wij ons niet kunnen voorslellen dat er goed en heilzaam gezag bestaat.

De levende God is een zoon waarin je niet kunt kijken zonder verblind te raken. Een brandend vuur. De schoenen van de voeten, kniel ter aarde! Die houding raken we snel kwijt in een wereld die weinig gezag en ontzag meer kent en waar we allemaal zo gelijk aan elkaar worden dat het ongelijke onvoorstelbaar wordt.

Bidden is aanroepen, maar het is ook beven, een stoffelijk mens uit stof en as waagt het om de Eeuwige aan te roepen. Wie ben ik dat ik Hem met een naam mag benaderen! Maar juist wanneer we liet wagen

en Hem aanroepen, de ogen in ontzag gesloten, gaan we voelen dat de HERE *een zoon* en schild is. De zoon warmt je; je voelt je veilig. Je hoeft niet in de zoon te kunnen kijken om de warmte ervan te voelen. Je hoeft de Naam der namen niet te doorgronden om te kunnen roepen: „Abba, Vader.”

Maar vergeet niet: de zoon schijnt niet in een donker kamer. Wie de gordijnen sluit en de wereld afsluit voor de hemel, zal een zonlicht meer ervaren. De zoon blijft wel, maar je kiest zelf voor de koude. In de gesloten ruimte van de mens en zijn wereld is alleen het kunstlicht: de lamp die je zelf in de fitting schroefde. Licht, geen warmte. Beheersing, geen overweldigd worden. En onze lampen hebben maar een beperkt aantal branduren. Om de zoon te voelen, moet je naar buiten gaan. Uit Egypte geleid willen worden. Opgeroepen tot bekering en een nieuw leven. *Uitgaan* zonder te weten waar je komen zult.

Dat betekent in de mensenwereld: de kou in, onbeschermd en kwetsbaar. Maar wie daar de Naam aanroept, voelt opeens de zoon op zijn blote huid.

Ik wil hier enkele regels voorlezen uit het geschrift „Navolging van Christus” in de 15de eeuw in de nabijheid van Zwolle geschreven door Thomas à Kempis (boek drie hoofdstuk 34): „O, eeuwig Licht Alle geschapen lichten te boven gaande! Schiet Gij uit de hoge uw stralen neer, Die mogen doordringen in het binnenste van mijn hart! Reinig. Verheug, Verlicht en verlevendig mijn geest met al zijn vermogens, Opdat ik U aanhang in jubelende zielsvervoering.”

Bidden is iets wonderlijks. Het is echter *geen probleem*. Als er een probleem is dan is het of wij wel geloven in God met ons hele hart en ons hele verstand.

Er zijn twee rotsen waarop het gebed schipbreuk kan leiden. De ene rots heet: „De eerbied is zoek.” De andere heet: „Het vertrouwen ontbreekt.” Wie denkt dat je met God kunt praten alsof Hij je vriendje is, verdrinkt in alledaagsheid en komt aan de eeuwige God niet meer toe. En wie denkt dat God te ver is om voor jou te zorgen, zinkt weg in moedeloosheid en verliest het zicht op de almachtige Vader.

De bidder lijkt daarom op een schipper die moet koersen op de sterren (die zeer hoog aan de donkere lucht staan) en die ondertussen durft varen over de zee (die zeer diep onder ons is).

Zo blijft bidden: aanroepen. Het persoonlijk aanroepen van iemand.

Daarvoor moet je zelf gekend zijn. Verwonderd over Hem. Zonder die verwondering en liefde, kan het gebed niet stijgen.

Bidden is ook gehoord worden. In de onzichtbare wereld. Nu of altijd.

Daarom kunnen we zingen met de Engelse hymnedichter Isaac Watts: God laat ons staan als Mozes hier Hoog in uw zonneschijn. En geen Jordaan, geen doodsriever Zal scheiding voor ons zijn (Liedboek 290)

*Prof. dr. J. van Bruggen is hoogle-
raar in de Nieuwtestamentische vak-
ken aan de Theologische Universiteit
te Kampen*

Het gebed is het hart, het zenuwcentrum van het christelijk leven. In de ontmoeting en omgang met de Here kan een geweldig stuk vitaliteit liggen voor het leven met God. Maar als je met jongeren en ouderen over het bidden praat, merk je dat er veel verlegenheid is, schraalheid, gebedsarmoede, sleur, eenvormigheid. Vandaag willen we samen nadenken over ons bidden. Op een manier die - als God het geeft - ons verder helpt in ons bidden.

Om te bidden moet je gedachten hebben die je gebed vullen. En je moet woorden hebben, hoe gebrekkig en stamelend ook, waarmee je je gedachten stem geeft. Hoe kom je aan die gedachten en aan die woorden? Hoe krijgt je gebed inhoud? Ik wil dat vandaag graag belichten met behulp van één beeld: het beeld van de open deuren. Als wij bidden, dan moeten er bij ons naar alle kanten deuren openstaan.

Open deuren naar God

Allereerst open deuren naar God. Het wezenlijke van bidden is: een houding, een attitude van overgave.

Dat gaat heel diep: mijn deuren naar God toe *wijd open*. Wij zijn denk ik meer vertrouwd niet het omgekeerde: dat er bij God open deuren zijn naar ons toe. De open deuren van de hemel. De vrije toegang tot Hem. De open deuren van zijn hart. De warmte en liefde die van daar uit naar ons toe stralen.

Maar dat roept om een reactie van ons: dat je de deuren van je hart en de deuren van je leven

wijd open gooit naar God toe. Uitgelokt door de Here, ont-dooit, warm gemaakt en ruim en licht gemaakt door de adem en de straling van Gods grote liefde, gaan de deuren van ons hart en van ons leven langzaam draaien op hun scharnieren.

En wat daar binnen in ons is gaal dan stromen, alles komt in beweging. Het gaat stromen als massa's water door grote sluisdeuren heen. Alles wat in ons is gaat dan stromen in de richting van God. De Bijbel noemt het bidden daarom heel mooi: dat je je hart uitstort voor de HERE. Wat daarbinnen is komt er uit. Allemaal. Je houdt je niet op jezelf. Je vormt geen eigen leven naast het leven van God. Maar je laat jouw leven één worden met Hem: 'Zie hier ben ik, Here God, U mag me hebben'.²

Je wilt jezelf helemaal aan Hem kwijt. Alles wat je bezighoudt wil je met Hem delen. En hoe méér lol je doordringt wie Hij is, des te beter léér je wat je zult bidden.³

Deuren naar binnen

Bidden met open deuren. Daar zit ook een tweede lijn in. Behal-

ve deuren naar boven gaat het ook om deuren naar binnen. Want een mens heeft een veelzijdig en ingewikkeld leven. Ons leven heeft heel wat kamertjes, heel wat afdelinkjes. Daar speelt van alles wat ons bezighoudt. Er is het kamertje van onze opvoeding, de relatie met onze ouders, broers, zussen en wat we meedragen aan bagage die we van huis uit hebben meegekregen.

Er is een kamertje van hoe we het als man en vrouw samen hebben. met mooie en lieve, maar ook met lastige dingen.

Er is een kamertje van ons leven met onze kinderen, hoe ze zijn, wat wij ze aan opvoeding meegeven, en van onze zorgen over ze. Er is het leven in onze vriendenkring. Er is een afdeling van hoe wij in ons werk staan. in een bedrijf, met collega's, of aan een opleiding met medestudenten, en wat we daar meemaken, de frustraties die dat soms oplevert, de idealen die we hebben, de loopbaan die we graag willen, dat werkende leven van ons vult een complete kamer.

En zo kan ik nog wel een poosje doorgaan: onze plannen, onze zorgen, en niet te vergeten onze zonden. Dat zijn allemaal kamers van ons levenshuis.

De deuren gaan moeilijk open

En nu valt het op, als je goed naar onze gebeden luistert, hoe vaak wij in onze gebeden maar met een paar standaard-items, een paar standaard-alinea's naar God toe gaan.

Het is voor ons kennelijk heel

moeilijk om al die binnendeuren van ons leven, de deuren van al die kamers open te zetten en alles, echt alles mee te nemen naar de Here, het allemaal in te laten klinken in onze gebeden. Mijn hart uitstorten voor de Here, dat lukt vaak helemaal niet.

Vaak is ons bidden net als een loket bij de bank: links en rechts afgeschermd, een smalle opening naar God.

Remming: standaard-onderwerpen

Waar komt dat van? Wat zijn hier de remmingen? Ik haal drie dingen naar voren.

Een eerste remming is die van de 'verplichte' orde in ons gebed. Op zichzelf is het goed, dat wij onze kinderen (en onszelf) een bepaalde orde in het gebed leren: de Here danken, vergeving van je zonden vragen en kracht om ertegen te strijden, bidden voor de noden in de wereld (honger, rampen, ziekte), bidden voor je familie en bekenden, voor kracht bij het werk en bewaring onderweg.

Maar die ordening gaat bij ons makkelijk werken, niet als een hulplijn om de goede invalshoeken te vinden in ons bidden, maar als een iijte, een lijstje dat je afwerkt. En dan denken we dat in elk gebed al die onderdelen ook moeten voorkomen. Dus het krijgt iets stars, iets plichtmatigs.

Daarom zou ik willen zeggen: bid niet zo lineair, maar bid meer 'overdwars'. Dwz: laat je gebed niet bepalen door een vast iijle dat je af moet werken, maar laat in je gebed die dingen binnensstromen die op dat moment je leven en denken vervullen. Zeg vandaag tegen de Here wat je vandaag bezig houdt. Breng hij Hem wat in je hart is.

Remming: gescheiden circuits

Een tweede remming is die van het gebrek aan integratie van geloven en leven. Ons geloof en oris gewone leven zijn zo vaak twee gescheiden circuits, twee werelden naast elkaar in plaats van dat ze helemaal met elkaar verweven zijn. Als veel dingen van ons leven niet doorklinken in onze gebeden, dan komt dat ook omdat we al die dingen vaak niet goed in verband weten te brengen met de Here. We zien geen lijntje lopen van de concrete dingen naar de Here toe.

Moederdag en Sydney

Ik noem twee voorbeelden. Allereerst Moederdag. Je kunt kritiek hebben op de commerciële kanten van het verschijnsel 'Moederdag'. Maar het is een dag waarop ook in veel gezinnen hij ons extra aandacht aan de moeders besteed wordt. De kleine kinderen maken een mooie tekening, brengen ontbijt op bed, zingen een speciaal moederbedank-lied, en veel moeders krijgen bloemen en kleine kadootjes.

Toch valt het op, dat wij zo iets belangrijks als het moederschap dan vervolgens maar moeilijk een plek weten te geven in de gebeden. Wat in de leefwereld van het gezin een extra accent aan zo'n zondag geeft, daar hoor je soms in het gebed in de kerk niets van terug of alleen via een indirecte toespeling. En hoeveel vaders lukt het op die dag om in hun gebed aan tafel de HERE hartelijk en levensecht voor het moederschap te danken en voor alles wat dat in het leven van kinderen en ouders betekent? Een ander voorbeeld: de Olympische Spelen deze zomer in Sydney. Vooral onze jongeren hebben een paar weken lang meegeleefd met de wedstrijden

daar. Als ze uit school kwamen was hun eerste vraag: heeft Nederland er weer een gouden plak bij? Ze dachten kennelijk dat ik als thuisblijver via de televisie de stand wel de hele dag zou bijhouden. 'Sydney' beheerste in die dagen even heel sterk hun leefwereld. Dan is de vraag: hoe geef je dat een plek in je gebeden? Hoe sluit je in de dingen waarvoor je bidt en in je woordkeus aan bij dat sportgebeuren dat zo sterk de gedachten en gesprekken van veel mensen beheerst? Of is het een andere wereld, waarmee eenvoudig voor Gods aangezicht geen enkele verbinding te leggen is?

Concreet bidden

Om goed te bidden moet ik mij dus oefenen in het ontwikkelen van een geloofs-kijk op alle dingen die er gebeuren en die ik tegenkom. Ik moet gaan zien, hoe de dingen zijn in Gods ogen en hoe ze een plaats hebben in zijn werk. En dan moet ik daar woorden aan leren geven. Het hoeft niet allemaal mooi geformuleerd te zijn. Als de dingen van m'n concrete leven er maar zijn in het gebed. Zijn ze er niet, dan is dat in feite binnenkerkelijke secularisatie: waar het gewone leven is, is God weg, en waar God is, is het gewone leven weg.

Remming: weinig contact met jezelf

Een derde remming is: weinig contact met jezelf. Om jezelf in het bidden te kunnen geven, moet je in je hart kijken en voelen. Je moet in de peiling hebben hoe het daar zit. Je moet je bewust zijn van wat er in jezelf leeft. Ben ik blij? Bang? Boos? Voel ik me rol? Gestresst? Opgejaagd? Of afgewezen? Beschadigd? Machteloos? En hoe sta ik er voor? Zit ik vast in een verkeerd leefpatroon? Of

in een verslaving? Leef ik oppervlakkig? Gaat het tussen mij en mijn vrouw niet goed? Is er bij mij liefde voor God en liefde voor mijn naasten?

Een goed inzicht in jezelf is belangrijk om echt van harte te kunnen bidden, om naar de Here toe te gaan zoals je bent. En dan mag je dat aan de Here voorleggen. Dan ben je heel persoonlijk met Hem in gesprek. Zie maar de Psalmen, vooral die van David: wat een emoties, wat een openheid, wat een hartelijke omgang met God!"

Dat is voor ons vaak lastig. Het is niet alleen zo dat we niet open zijn naar de Here toe. Maar we zijn vaak ook niet open naar onszelf toe. Op allerlei punten in ons leven zitten we op slot. Er zit een blokkade. En dus kunnen we het ook niet uitspreken tegen anderen, niet tegen mensen en niet tegen de Here.

En wat gaat er dan mis voor mijn gebed? Dat hele stukken van wie ik wezenlijk ben niet meefunctioneren, er niet in betrokken zijn als ik voor de troon van God kom.

Dal doe ik niet expres. Maar dat zit gewoon in me, dal het voor mij vreselijk moeilijk is om de deuren van mijn leven – niet alleen de buitendeuren, maar ook al de binnendeuren – helemaal open te gooien en met alles en alles wat in me is en leeft en bloeit, of wat (soms al heel lang) wroet en scheurt en wringt, naar de Here toe te komen.

Maar als die volle overgave er niet is, dan verschaalt mijn gebed. Dan blijft het oppervlakkig. Dan spreek ik met God niet echt van hart tot hart over alles wat in me is, over al mijn vreugden en verdrietelijkheden, over al mijn overwinningen en nederlagen, maar dan blijven allerlei dingen in mijn agenda, in mijn levensboek, buiten de omgang met de Here. Ik bid alle 'onderwerpjes' keurig hij langs, maar ik

geef mezelf niet compleet in m'n gebed. En dan gaat er méér mis dan je denkt.

Oog voor de brede wereld

Bidden met open deuren. Ik denk aan een nog wijdere kring: de brede en veelkleurige wereld waarin wij een plek hebben.

In onze manier van geloven hebben we vaak een klein wereldje. Er zijn, vlak om ons heen en tot in verre landen, eindeloos veel mensen die niet hun redding, hij de Here Jezus zoeken. Hoe veel plaats heeft dat in onze gebeden? Neem 's het bekende kindergebedje 'Ik ga slapen, ik ben moe ...'. Daar komt het uitdragen van het evangelie niet echt in voor.

En de gebeden van volwassenen: we hielden voor zending en evangelisatie in één of twee zinnen, vaak heel zakelijk.

Daar klinkt weinig hewogenheid in door over onze medemensen. Soms wordt er ook heel ongenueanceerd over hen gebeden, alsof er bij hen alleen maar massieve goddeloosheid is en alsof ze niet nok vaak schapen zonder herder zijn. In veel opzichten zijn wij een zelfverzorgingskerk. De deuren naar buiten staan dunkt me vaak maar op een klein kiertje open.

We bidden heel gedetailleerd voor onszelf, vooral voor de zieken bijvoorbeeld. Gebeden in de kerk worden soms voorafgegaan door een communiqué met de laatste medische stand van zaken. En daar is op zichzelf niks mis mee. Maar bij het gebed voor ongelovige mensen om ons heen en verder weg in de wereld is het allemaal veel vager, alsof we nauwelijks peilen wat hun nood is en waar we voor hen precies om moeten bidden.

Dat kan wel anders worden! Het wordt anders, als wij - met een open hart naar God en met een open hart naar onze naasten - in

ons bidden wijd om ons heen kijken. En als we werkelijk peilen wat er aan de hand is met een geseculariserde cultuur en met mensen die zonder God leven. Dan komt er een missionair Kyrie-gebed: Kyrie eleison. Heer ontferm U! En daar ligt dan het begin van alle missionair kerk zijn. En dan kunnen we dicht bij huis beginnen. Laat ik proberen niet te volstaan met vage onpersoonlijk-aanduidingen in mijn gebed. Nee, ik kijk om me heen en dan zie ik de concrete ongelovigen uit mijn omgeving, burens, collega's, kennissen, en ik breng ze voor Gods aangezicht om voor hen om genade te smeken, om bekering en leven. En als ik echt hartelijk voor ze bidt om bekering, dan kan ik het ook niet meer maken om het bij een mooi gebed te laten en dan verder tegenover hen te zwijgen over de Here Jezus. Missionair kerk zijn, dat begint bij het gebed!

Wereldgebeuren

Open deuren naar buiten. Dan moet je niet alleen denken aan het bidden om bekering van mensen, maar ook aan een gebed waarin het wereldleven en het wereldgebeuren doorklinken. En dan zeg ik er weer bij: niet op een waslijst-maniër: nog méér dingen die je in ieder gebed moet noemen. Maar zo, dat onze gebeden niet alleen het privéleven bij ons thuis weerspiegelen, maar ook – dan op dit en dan op dat punt – het leven in onze wereld. Er zijn immers heel veel gebeurtenissen en fenomenen en thema's waar we aan meedoen en die ons en onze kinderen bezighouden, maar die we eigenlijk nauwelijks in ons gebed bij God brengen. Ons bidden mag een breed gebed zijn, zo breed als de komst van het koninkrijk van God. Je hebt een discussie over milieu of economie. Je kijkt naar een politiek debat in de Tweede

Kamer over de troonrede. Je volgt de ontwikkelingen rond Milosevic in Joegoslavië. Je kijkt naar een documentaire over nieuwe ontdekkingen in de genen-technologie. Geven die dingen ons niet stuk voor stuk stof om te hiddén? Is het voor ons en voor de wijde wereld waarin we leven niet heel nodig, dat we de naam van de Here aanroepen over alles wat daar speelt? Roepen om zijn regeerkracht, zijn ingrijpen, zijn wijsheid, zijn genade, zijn hulp, en de komst van zijn rijk?

Deuren naar de toekomst

Bidden met open deuren. Nog op één andere manier: de deuren naar de toekomst. Wat ons geloven zo vaak frustreert en verschaalt is onze gerichtheid op het heden, het vast zitten met duizend banden in het hier en nu, en in het platte vlak van deze aarde. Daar word je zo oogklep-pig van! Dan zie je niet hoe de deuren door God al wijd open zijn gezet. De deuren naar Hem toe. De deuren naar de toekomst toe, naar de toekomst die Hij maakt, waar alle gebeden verhoord worden, waar alles definitief wordt rechtgezet en alles in orde komt dóór Hem.

Door die deuren heen zie je het perspectief waarin al ons leven en bewegen en bidden slaat. Er is een toekomst van God, waar alles naar toe gaat.

In het licht van die toekomst vallen vandaag de dingen op hun plek. Ik leer zien, wat in dit leven belangrijk is en wat niet. Ik leer zien wat goed en blijvend is en wat slecht is en in het eindoordeel zal verbranden.

Als ik die toekomst zie, in de schitterende kleuren waarmee de Here ons die toekomst heeft geschilderd, dan kom ik uit waar ik begonnen ben: ik zie de Here in zijn schoonheid. Dat maakt mijn hart warm. En ik wil niets

liever dan alle deuren van mijn hart en van mijn leven wijd open zetten naar Hem. Eén worden met Hem, die mij heeft uitgenodigd om met Hem eeuwig alles te komen delen.'

Het voornaamste

Onze catechismus zegt (HC zondag 45): het gebed is het voornaamste in de dankbaarheid, in ons nieuwe leven voor God. Niet bij onze daden en woorden alleréerst, niet bij wat er hij ons uit komt, vallen de beslissingen, maar eerder, dieper: daar binnen in ons, in ons hart, in onze gebeden, in onze ontmoeting met onze God. De vernieuwing van ons leven begint in onze gebeden. **Als** ons bidden rijker wordt, heeft dat uitwerking naar alle kanten. Daarom is het goed om gelovig van onze gebeden werk te maken. Bid met open deuren! Val niet gelijk het gebied binnen, maar vouw je handen, maak ruimte, zet bewust de deuren van je hart open, zet alle deuren naar binnen en naar huilen open. Zeg dat ook maar legen je kinderen: jongens, we gaan hiddén, nu alle deuren open! Ik hoop dat het beeld van de open deuren ons allemaal helpen mag bij ons bidden en in ons leven met God. Waar alle deuren openstaan, daar wordt het leven nieuw en warm en licht en ruim en goed. Daar kan de adem van God, de Geest van God overal doorheen waaien en alles doortrekken. Daar nemen we alle dingen, heel die veelzijdige volheid van ons leven in ons bidden mee. Daar vinden we elkaar: wij en onze God. Hij helemaal in ons en wij helemaal in Hem. En dat is het leven!

Prof. dr. M. te Velde is hoogleraar in de Nederlandse Kerkgeschiedenis na 1800, Kerkrecht en Gemeentebouw aan de Theologische Universiteit te Kampen

1 In mijn toespraak komen opmerkingen m.b.t. de praktijk van het bidden voor, die op eigen ervaringen zijn gegrond en niet op systematisch onderzoek. Het is te begrijpen dat de praktijk van het hiddén als een tere zaak niet gauw tot voorwerp van navraag en onderzoek wordt gemaakt. Toch is zulk onderzoek m.i. dringend gewenst. Hoe staat het er niet ons bidden voor? Meer kennis daarvan zou voor prediking, onderricht en pastoraat m.i. positieve betekenis kunnen hebben.

2 Uitstorten: Hanna in 1 Sam. 1. 15, verder Ps. 62:9. Oveigave: Ps. 40. Kom. 12: 1, 1 Petr. 2:5 en andere Schriftplaatsen die de priesterlijke toewijding aan de HERE aanduiden.

3 Vanwege de beperkte beschikbare tijd Ren ik hier niet ingegaan op de vraag, wat de remmingen kunnen zijn die ons belemmeren in het openzetten van de deuren van ons hart naar God toe. Ik ben er van overtuigd dat dit o.a. veel te maken heeft met de heelden die wij van God hebben. Vaak zijn dat globale, 'magere', verschaalde of eenzijdige en vertekende beelden. Daarom is het nok zinvol het gebed te beginnen met doxologie, het hardop woorden geven aan wie de HERE voor je is, het noemen van zijn deugden, het prijzen van Hem om al datgene waarin Hij groot en heerlijk en belangrijk voor je is. Als je de deugden van de HERE a.h.w. laat 'hiïnciïtromen' in je leven word je wani gemant om vervolgens ook alles wat in jezelf is nitder de aanraking van deze God te brengen! Een belangrijke factor is ook, dat we graag de beheersing, de regie over ons eigen hart en leven willen hebben en houden. Ook hier geldt, dat het gebed alleen hoogte en diepte en breedte krijgt waiïncr je diep tot je laat doordringen wie God is en je dan echt helemaal aan Hem overgeeft.

4 Een van de inooste voorbeelden: Ps. 51

5 In verband met het hier genoemde zou er oïderzoek wenselijk zijn naar de 'spiritualiteit' onder onze kerkmensen. Het lijkt er op, dat daar bv op het punt van de toekomstverwachting een belangrijke lacune zit en dat die ook doorwerkt in de kerkdiensten. Hoe het met onze gebeden staat lieet ook verbanden met allerlei andere aspecten van kerk zijn en christen zijn.

JEUGDSAMENKOMST

SCHOOLDAG 2000

Gertjan van Harten

Schooldag 2000

Kennissen van mij hebben een dochter: Petra. Toen Petra een jaar of vijf was, bad ze voordat ze naar bed ging een keer: "Vader in de hemel, wilt U zijn met alle mensen die honger hebben". En daarna vervolgde ze opeens heel fel: "En wilt U nu eens een keer *echt* luisteren, want ik heb het gisteren ook al gevraagd."

Vind je dat niet heel herkenbaar? Denk je zelf ook wel niet eens: "Luistert God wel naar mij?". Je hebt keihard geleerd voor een repetitie. Je hebt gebeden of God je een voldoende wil geven en dan krijg je de repetitie terug en dan heb je een 4 gehaald!

Of je wilt heel graag verkering met die ene jongen. Daar bid je God ook om. En wat blijkt? Krijgt hij verkering met een vriendin van je.

Je broertje was ziek. Ongeneeslijk ziek volgens de artsen. Wat heb je wel niet gebeden of God hem beter wilde maken. Maar tevergeefs: je broertje stierf. En dan kan het je aanvliegen: "Hoe kan dat nu? Luistert God niet naar mijn gebed? Jezus heeft toch zelf beloofd: "Bidt en u zal gegeven worden"? (Mat.7:7) Waarom verhoort God mijn gebed dan niet?!"

In de bijbel lezen we ook van onverhoorde gebeden. Kijk bijvoorbeeld maar naar Mozes. God had gezegd dat hij het beloofde land niet mocht intrekken omdat hij gezondigd had door te zeggen dat hij het volk wel eventjes water zou geven (Num.20:2-13). Toch wilde Mozes heel graag

Kanaän in, en daar bad hij ook voor (Deut.3:23-25). Maar God zei: "Nee Mozes, jij mag het land niet in." (Deut.3:26). En Mozes stierf op de berg Nebo, aan de grens met het land Kanaän. God verhoorde zijn gebed niet. Denk ook eens aan Paulus. Die had een doorn in zijn vlees en hij bad God drie maal of God die doorn weg wilde nemen (2 Kor.12:7-9). Wat die doorn precies was, weten we niet. We kennen wel het antwoord van God: "Nee Paulus, die doorn neem Ik niet weg, mijn genade is genoeg voor je." Ook dit gebed verhoorde God dus niet.

Ook Jezus zelf bad een gebed dat niet verhoord werd. Toen Hij in de hof van Getsemane was, bad Hij tot de Vader: "Laat deze beker aan mij voorbijgaan" (Mat.26:39). We weten wat er gebeurde: Jezus werd gevangen genomen, Hij werd veroordeeld en gekruisigd, Hij werd door God verlaten en stierf als een misdadiger aan het kruis. Nee, de beker ging Jezus niet voorbij!

Nu kan het zijn dat je verkeerd bidt. Moeten we dan nu zeggen: "De gebeden van Mozes, Paulus en Jezus werden niet verhoord dus hun gebeden waren verkeerd."? Nu zou dat bij Mozes en Paulus nog kunnen. Dat waren zondige mensen. Maar Jezus: zou Hij verkeerd hebben gebeden? Ik geloof er helemaal niets van. De bijbel leert duidelijk dat Jezus niet zondigde. Dus ook niet in zijn gebed. Maar dan blijft de vraag over-eind staan: hoe kan het nu dat gebeden niet verhoord worden?

Het is goed om nog eens naar het gebed van Jezus te kijken. Hij vroeg niet alleen of de beker aan Hem voorbij mocht gaan, Hij eindigde zijn gebed met: "maar niet zoals Ik wil, maar zoals U wilt." Jezus legde de verhoring van zijn gebed in de handen van zijn Vader. Waarom? Omdat Hij zijn Vader vertrouwde. Omdat Hij er heilig van overtuigd was, dat de Vader wist wat goed was voor Hem.

En dan komt de vraag op ons allemaal af: durf jij dat ook? Durf jij te vertrouwen dat God weet wat goed is voor jou? Durf je je helemaal aan Hem over te geven?

Toen ik een jaar of drie was, had ik eens dorst. Ik liep naar de keuken en zag daar zo'n mooie fel gele fles bleekmiddel staan. Ik pakte de fles en probeerde de dop eraf te draaien. Toen kwam mijn moeder de keuken in. Ze zag mij met de fles en ze trok de fles snel uit mijn handen. Ik begon te huilen van boosheid. Wat een rotmoeder heb ik, dacht ik. Ik heb dorst, ik wil drinken en dan pakt zij de fles uit mijn handen. Ik kreeg toen van mijn moeder een glas water, maar dat wilde ik helemaal niet hebben. Ik wilde uit die gele fles drinken! Jaren later begreep ik dat ik helemaal geen rotmoeder had, maar dat mijn moeder juist van mij hield (en nog steeds houdt!). Omdat ze wilde geven wat goed was voor mij, gaf ze me water. Ik begreep het niet, ik was er boos om. Maar mijn moeder handelde uit liefde!

Ik bedoel **het** niet oneerbiedig, maar eigenlijk is God net als mijn moeder die de fles bleekmiddel uit mijn handen **trok**. Niet omdat God ons geen drinken gunt, maar omdat Hij beter dan wij wici welk drinken goed is voor ons! En dan vraag ik weer: durf jij **te** vertrouwen dat God weet wat goed is voor jou? Durf jij je helemaal toe te vertrouwen aan Hem? Durf je je helemaal over te geven?

En dan blijven er natuurlijk **nog** vele vragen **over**. Ik heb een vriend die christelijk is opgegroeid. Toen hij achttien **was**, heeft hij het geloof radicaal afgezworen. Dat is nu al weer een jaar of vier geleden. Ik heb de afgelopen vier jaar bijna elke dag, gebeden of God mijn vriend in zijn kraag **wil** pakken. Of God liem weer **tot** geloof wil brengen. Maar mijn gebed is (nog) niet verhoord. En **dat** vind ik moeilijk. Ik bid loch niet zomaar iets? Ik vraag niet iets voor **mezelf**. Ik vraag niet of God me een flitsende carrière wil geven. Ik bid niet om voorspoed voor mezelf. Ik bid om geloof voor een vriend. Ik smeeek God of Hij iemand wil redden uit de macht van satan. Maar God heeft **mijn** gebed (nog) niet verhoord. Ik kan daar echt verdrietig van worden.

Maai er zijn ook momenten dat ik rust ervaar. Hoe precies? **Dat** is moeilijk te zeggen. Maar dat zijn momenten waarop ik mijn vriend aan **Gods** heb opgedragen en hem dan als het ware bij God kan laten. Dan **voel** ik dal liet goed is, **dat** God regeert en almachtig is. Dan begrijp ik nog niet waarom dingen gaan zoals ze gaan. Maar ik heb er vrede mee, in de wetenschap dat hei allemaal in Gods handen ligt.

En nogmaals; daar blijven er vragen over. Vragen die je niet hoeft weg te moffelen. Vertel het

God maar. **Zeg** maas eerlijk dat je zijn weg **met** jou niet altijd begrijpt. En vraag ook maar om geloof, geloof dat God weet wat goed is voor je.

En dan wil ik aan het einde gekomen **nog** een keer de vraag stellen. De vraag die ieder voor zich moet beantwoorden. Geloof je echt dat God voor je zorgt! Durf je jezelf helemaal aan Hem over te geven?

Gertjan van Harten is vijfdejaars student aan de Theologische Universiteit te Kampen

De preek onder druk

Begin oktober hield de Evangelische Alliantie een gemeenteopbouw dag. Daar werd onder meer gesteld dat Gods Woord niet tot zijn recht komt door eenrichtingsverkeer. In een normale communicatie komt het **ook** van twee kanten. Ds *J. Jonkman* reageerde op deze prikkelende uitspraken in De Wekker van 3 novemhcr vrij pittig:

Uniek

Hier raken we een principieel punt. Stellig wil het Woord van God communicatie scheppen. Dat is eigen aan het woord. Aan liet woord met een kleine letter. God heeft **ons** spreekvermogen gegeven om communicatie te stichten. Harten naderen elkaar via het spreken van het woord. Het woord is het voertuig van gedachten en gevoelens. Dat geldt ook van Gods Woord. Maar *Gods* Woord is **wel een uniek woord!** Het wordt gesproken door Hem, Die ons aanspreekt. Het is een woord met een eigen inhoud, uniek van karakter. Het is het Woord van de Wet en Evangelie van de levende God. Jezus Christus wordt Zelf het Woord genoemd (Johannes 1). Preken is veel meer dan communiceren met de gemeente. *Preken is het verkondigen van wat de Heere zegt.* Het is de bediening van de verzoening. Een mens moet met God verzoend worden. Een mens kan het Koninkrijk van God niet binnen gaan zonder innerlijke wedergeboorte. En het wedergehooren worden staat niet in de macht van de mens. Ook niet in

de macht van de jongeren. Mijn kernstelling is: *Als een mens niet door de bovennatuurlijke kracht van Gods Woord en Geest wordt wedergeboren, wordt hij het nooit.* Een mens komt tot bekering en geloof door Woord en Geest of hij blijft in zijn afwijzing, verzet en ongelooft.

Nu zullen anderen zeggen: zie je wel, dat bedoelen we nu precies. Daar heb je weer die oude taal, waarop jongeren afgeknapt zijn of zullen afknappen. Want ze kunnen zich er niets bij voorstellen. Zij beleven het heel anders. Dat zal waar zijn. Maar het is geen enkel argument tegen deze prediking. Ik heb ook lef om te schrijven dat de neergang in bepaalde kerkverbanden niet maar gekomen is omdat men begon met allerlei experimentele vernieuwingen maar *omdat men de geestelijke kracht en macht van de prediking aan het kwijtraken was.* De neergang van de kerk begint bij de neergang van de prediking. Ik pleit er ook voor om er alles aan te doen wat in ons vermogen ligt om aan de jongeren helder en klaar uit te leggen wat Gods Woord zegt en bedoelt en wat het wil betekenen in en voor hun leven. Mijn zorg is dat wij, voordat we het goed en wel doorhebben, Gods Woord zelf hebben gelegd op het drijfzand van onze gevoelens en onze beleving van de wereld. Gods Woord bewerkt door het innerlijke werk van de Heilige Geest geweldig diepe gevoelens in een mens. Maar dat zijn de gevoelens en belevingen van de nieuw geboren mens en niet van de oude mens, die in zijn beleving niet veel verder komt dan lekker in het vel zitten, zich goed voelen, aangename ervaringen te hebben met Jezus erbij enz. Allerlei experimenten doen het wel goed bij bepaalde jongeren - overigens niet bij allen! Maar het is maar van korte duur. Want de jeugdja-

ren gaan voorbij. En daarna komt er een nieuwe oriëntatie op het eigen bestaan en de eigen plaats midden in de wereld en de kerk.

Eénrichtingsverkeer?

Ik acht het dan ook een vertekening van de geweldige kracht van Gods Woord wanneer de preek benoemd wordt als éénrichtingsverkeer. *Niets is minder waar.* Een goede preek roept diepgaande communicatie op. De bediening van Gods Woord opent het hart en brengt er een diepe beleving op gang: van verslagenheid: ik ben die zondaar! Wat doe ik met mijn leven een goeddoend God in Jezus Christus aan! Maar een goede preek bewerkt ook grote blijdschap over de genade van God voor mij, de zondaar. Blijdschap daarover dat de Heilige Geest met mij verder wil, om Jezus' wil en dat ik het van de trouw van God mag blijven verwachten. *Wij moeten onze jongeren de vreze des Heeren bijbrengen, de levende kennis van Jezus Christus.* Het Woord heeft daarbij op zich de belevingswereld van de jongeren niet nodig. *Het Woord breekt er dwars doorheen en geeft nieuwe richting, vulling en inhoud aan de beleving van de jongeren.* Ik heb dat vaak mogen meemaken, afgezien van eigen ervaringen. Het Woord heeft *macht* om jonge harten te raken en te openen. Ik pleit dus juist ten gunste van prediking. Het is goed te leren van de moderne inzichten in wat communicatie is. Maar er is één ding dat zich onttrekt aan onze moderne inzichten en dat is de innerlijke kracht van het werk van de Heilige Geest met het gelezen en vooral gepredikte Woord.

Zich inleven in het Woord

Wat we ook doen om de gemeente op te bouwen - en gemeentebouw is nodig - als die ten koste gaat van de preek, *lijden we*

alleen maar verlies. Zelfs onherstelbaar verlies. We leven in een tijd waarin we allemaal het zo goed weten. We zijn bereid om onze argumenten en gevoelens voor betere te geven maar die betere bestaan er nauwelijks... Dat geldt ook van onze jongeren. *Hun beleving blokkeert hen eerder om Gods Woord te verstaan dan dat die voor hen een hulpmiddel is.* Niet hun beleving moest versterkt worden, ze moesten in eigen taal de grote daden van God horen verkondigen. En dat kan allemaal in een en dezelfde preek. Wat wel een reëel probleem is, is dat veel predikanten veel te weinig toekomen aan een grondige doordenking van hun preekwerk. Het is dikwijls te veel haastwerk. *Zich werkelijk ingraven in het Woord,* kost tijd, veel tijd. En die tijd is er niet. Daarom acht ik het naast alle andere gemeentewerk een te grote opgave om van de predikanten te vergen dat ze week in week uit twee nieuwe en verse preken moeten leveren. Naar de kerkraden toe is het goed nog eens te onderstrepen, dat de predikant er *allereerst* is voor het Woord. We worden zo maar een soort geestelijk manager. Dat kan niet de bedoeling zijn. Wie vraagt dat een dominee twee preken levert per week, moet daarvan de consequenties aangaan. Dan kan een predikant niet alles doen wat de kerkenraad misschien graag wil.

Gezegende uren voor de *gehele* gemeente wanneer het Woord van God opengaat en de kracht ervan beleefd wordt. Het Woord: de onopgeefbare eenheid van de gemeente, de eenheid van jong en oud. En dan liggen de ervaringen van jongeren en ouderen dichter bij elkaar dan we denken. Daarom een krachtig pleidooi voor de preek.